

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická

Diplomová práce

2017

Lenka Karasová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

**Uplatnění pěveckých činností v hudebně
dramatické výchově dětí předškolního věku**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lenka Karasová

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 25. dubna 2017

.....
vlastnoruční podpis

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí práce paní doc. PaedDr. Marii Slavíkové, CSc. za její cenné připomínky a trpělivost při vedení práce. Dále také celé své rodině, hlavně manželovi a synům, a přátelům za podporu a pomoc při studiu.

Originál zadání práce (student obdrží od svého vedoucího práce).

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD	4
1 VÝZNAM A FUNKCE HUDBY V ŽIVOTĚ DÍTĚTE	6
2 ZPĚV A PĚVECKÉ ČINNOSTI DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	9
2.1 Hudební vývoj dítěte z hlediska předpokladů pro zpěv	9
2.1.1 Období od narození do 3 let	10
2.1.2 Období 4-6 roků, předškolní věk dítěte	11
2.2 Zpěv a jeho metodické základy u dítěte předškolního věku	12
2.2.1 Dítě a hudební klima v současné rodině	12
2.2.2 Pěvecké činnosti v mateřské škole.....	13
2.2.3 Metodika nácviku písní v mateřské škole	15
2.2.4 Dětská nezpěvnost a její příčiny	17
2.2.5 Úloha a osobnost učitelky v hudebně výchovném procesu	18
2.3 Možnosti propojení pěveckých činností s dalšími hudebními činnostmi v MŠ ..	19
2.3.1 Poslechové činnosti	19
2.3.2 Instrumentální činnosti.....	19
2.3.3 Hudebně pohybové činnosti	21
2.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	23
2.4.1 Postavení hudební výchovy a její integrace v RVP PV	24
3 DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE	28
3.1 Definice dramatické výchovy	28
3.2 Hodnoty a cíle dramatické výchovy	28
3.3 Principy dramatické výchovy	30
3.4 Metody dramatické výchovy	33
3.4.1 Metody dramatické výchovy využitelné v mateřské škole	33
3.5 Hudebně dramatická výchova v mateřské škole	34
3.5.1 Dramatizace písničky.....	35
3.5.2 Hudební pohádka	36
4 POSTUP PŘI TVORBĚ PROGRAMŮ HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	38
4.1 Přípravné činnosti – motivace	40
5 NÁVRH PROGRAMU HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH ČINNOSTÍ PRO DĚTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE	44
5.1 Cíl hudebně dramatického programu	44
5.2 Didaktický námět: Hudební pohádka s dramatizací	45
5.2.1 Realizace námětu a reflexe	48
5.3 Didaktický námět: Vánoční besídka	49
5.3.1 Realizace námětu a reflexe	59
5.4 Vzdělávací přínos námětů z hlediska rámcových cílů a klíčových kompetencí .	60
ZÁVĚR	61
RESUMÉ	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	63

SEZNAM OBRÁZKŮ	66
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

MŠ – Mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ZŠ – Základní škola

ÚVOD

Ve své diplomové práci poukazuji na aktivity realizované s předškolními dětmi v oblasti hudební a dramatické výchovy. Osobně mám velice kladný vztah ke zpěvu již od dětství, kdy jsem absolvovala soutěže v sólovém zpěvu a dodnes si velice ráda zpívám, ať už dětem v mateřské škole, nebo jen tak pro radost.

Jako učitelka v mateřské škole jsem velmi brzy zjistila, že tyto malé děti nemají ke zpěvu mnohdy žádný vztah, maminky jim doma nezpívají, proto já při své výchovné práci přikládám zpěvu tak důležitý význam.

Již J. A. Komenský ve své knize *Informatorium školy mateřské* upozornil, že by si děti měly hrát hry provázené zpěvem. Od roku 1869, kdy byla v Praze založená první mateřská škola městská u sv. Jakuba, začíná rozvoj školek i v ostatních městech a obcích u nás, a do výchovného programu jsou zařazeny hry se zpěvem.¹

Pro dítě předškolního věku je hra velice důležitá a nezbytná jako prostředek k rozvoji organismu, i jeho osobnosti, ke zvyšování sebevědomí, k překonávání komunikačních bariér. Ze své zkušenosti vím, že děti s oblibou hrají hry se zpěvem, protože jim umožňují oddávat se činností, které je těší – rády se pohybují, mají radost z rytmičnosti slova, napodobují jevy okolního světa i činnost dospělých, kteří jsou pro ně vzorem.

Na mé cestě za hudbou a uskutečněním svého předsevzetí předkládat dětem hudbu jako zdroj radosti, mě velice ovlivnila paní docentka Marie Slavíková, se kterou jsme hodně zpívaly, ale i diskutovaly a probíraly různá spojení zpěvu s dětskou dramatikou. Byla mi po dobu studia skvělým pedagogem i rádcem v jedné osobě.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám významem hudby pro člověka, hudebním vývojem i připraveností předškolních dětí, dále pak vymezením hudební výchovy v RVP PV. V dalších kapitolách nastiňuji metody pěveckých a dramatických činností.

---

¹MIŠURCOVÁ, Věra. *Hry se zpěvem*. Praha: SPN, 1978.

V praktické části se zaměřuji na využití dramatizace se zpěvy, zejména v období vánočním.

Cílem mé diplomové práce je na základě studia a analýzy odborné literatury i vlastních zkušeností zpracovat program pro hudebně dramatickou výchovu v mateřské škole, využitelný při veřejném vystoupení, např. při předvánoční besídce pro rodiče a veřejnost, s uplatněním integrace pěveckých a dramatizačních činností dětí. Propojení obou druhů hudebních činností má být prostředkem rozvoje vzájemné spolupráce dětí v estetické činnosti, prožitku v zážitkových situacích, navození atmosféry, ve které budou děti nejpřirozenější a v neposlední řadě poskytnutí zážitku z veřejného vystoupení.

1 VÝZNAM A FUNKCE HUDBY V ŽIVOTĚ DÍTĚTE

S hudbou se setkáváme v různých oblastech života, u všech národů světa, hudba má pro člověka význam v mnoha sférách.

Hudbě byla přikládána velká úloha už v dobách antiky, kdy zejména řečtí filozofové zdůrazňovali její význam v rozvoji lidské osobnosti. Byli přesvědčeni, že hudba člověka zušlechťuje, činí ho lidštějším a vede k poznávání něčeho velkého a mimořádného, co povznáší. Mezi významné filozofy antiky patřil např. Platón, který zdůrazňoval, že hudba vede k poznání krásy. Spolu s Aristotelem spojují hudbu s lidskou přirozeností, s očistou od tísnivých psychických stavů a přikládají jí velký význam v mravní výchově.

Hudba se stala neodmyslitelnou a nedílnou součástí lidského bytí. Provází také člověka v nejrůznějších životních situacích – od rituálních úkonů, přes náboženské obřady až po zpěv při práci, který sjednocuje od nepaměti pohyby a snižuje únavu. Reprodukovaná hudba může dopomoci ke zvýšenému výkonu na pracovišti, v obchodních centrech zvyšuje koupěschopnost zákazníků, v reklamě podporuje přitažlivost nabídky.

Sama o sobě přináší hudba lidem rozkoš, potěšení a umožňuje zábavu. Dodává sílu národu a povzbuzuje při prosazování národních a sociálních zájmů. Zasahuje a ovlivňuje jak jedince, tak společnost, oblast tělesnou i psychickou. Povzbuzuje fantazii a představivost, dokáže člověka odpoutat od denních starostí, od stereotypu a všednosti života. Člověk v ní odráží svůj život.²

Člověk hudbu vyhledává, protože uspokojuje jeho tělesné, duševní i společenské potřeby, jako např.:

- potřebu aktivity, tělesného pohybu, sluchové stimulace,
- potřebu komunikace, spoluprožívání, spolupráce,
- potřebu seberealizace, relaxace,
- potřebu vzdělávat se, získávat nové informace,
- potřebu emocionální.³

---

² STIBOROVÁ, Zdena. *Hudební výchova. Metodika zájmové činnosti*. [online]. 2005. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: WWW.osu.cz/fpd/cdv/dokumenty/hudebni_vychova.pdf.

³ STIBOROVÁ, Zdena. *Hudební výchova. Metodika zájmové činnosti*. [online]. 2005. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: WWW.osu.cz/fpd/cdv/dokumenty/hudebni_vychova.pdf.

Hudba je považována za nejemocionálnější umění. Emoce mají stránku zážitkovou, výrazovou, behaviorální a fyziologickou. Projevují se jako spontánní reakce na vnitřní a vnější podněty, které nelze vyvolat úmyslně. Emoce mají své protiklady – za základní se podle M. Fraňka považují libost a nelibost. Funkce emocí je hodnotící, proto mají tak důležitý význam při vnímání a hodnocení hudby.⁴

V předškolním období se dítě často uchyluje do světa fantazie a tím pomíjí realitu všedního života. Aktivní vnímání hudby spojuje dítě především s pohybem a pohyb je doprovázený citovým prožíváním. M. Kodejška uvádí některé činnosti, ve kterých se při osvojování dovednosti prolíná učení s emocionálním zážitkem. Jsou to např.:

- estetický zážitek z instrumentální hry,
- hra na Orffovy nástroje,
- estetický zážitek z instrumentální hry,
- estetický zážitek z pohybové činnosti a z kultivovaného poslechu.⁵

Emocionální reakce na hudbu podněcují tvořivé schopnosti, aktivitu, pozornost, mohou mít i psychoterapeutické účinky. Posilují i estetické cítění dítěte.⁶

Hudba ve všech svých podobách vyjadřuje lidskou kreativitu. „*Je přirozenou součástí psychofyzického chování malých dětí, je jejich životním projevem, který prožívají celým tělem.*“⁷ Rytmus, který je samozřejmou součástí hudby, napomáhá rychlejšímu rozvoji hrubé i jemné motoriky, což ostatně potvrdí každý dětský lékař. Hudba nese podíl i na rozvoji sociálních vztahů, neboť zasahuje do lidského společenství, ať menšího, či většího svým počtem. Podle P. Jurkoviče „*dokáže hudba proměnit všední den ve svátek*“⁸.

---

⁴ FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. Praha: Karolinum. 2007.

⁵ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

⁶ Tamtéž.

⁷ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012. s. 10.

⁸ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012. s. 10

Nelze opomenout i význam zdravotní, který je „pro člověka značný a plně prokazatelný“⁹. Zkušenosti lékařů potvrdily, že zpěvem se rozšiřuje hrudník, povzbuzuje se krevní oběh, urychlují se procesy látkové výměny, prohlubuje se a stabilizuje dýchání. V dětském věku působí zpěv pozitivně na rozvoj kvality řeči a zlepšuje se hlasová kultura, projevující se výraznější řečovou intonací a lepší artikulací.¹⁰

F. Sedlák¹¹, autor hudebně pedagogických a hudebně psychologických publikací, považuje za důležitou funkci estetickou, výchovnou, specifické osvojování světa a terapeutickou. Mezi další patří i funkce rekreativní.

Estetická funkce působí na celou osobnost člověka, umožňuje mu poznání krásy, vnitřně ho přetváří a ovlivňuje.

Výchovná funkce formuje mravní vlastnosti člověka.

Specifické osvojování světa znamená, že hudba je jedním z prostředků mezilidské komunikace.

Výchovná funkce přispívá k vnitřnímu klidu, psychicky odreagovává od nepříjemných životních situací, pomáhá vytrhnout ze všednosti. Umožňuje léčit i některé duševní poruchy lehčího rázu.

Hudba však nemusí působit vždy jen kladně. Její špatný výběr může dokonce ohrozit i duševní zdraví lidí. Může tak znehodnocovat životní prostředí a tím ztratit své estetické poslání.¹²

Celou tuto kapitolu bych si dovolila uzavřít citátem z knihy Jana Amose Komenského Informatorium školy mateřské, ve které zdůrazňuje význam hudby pro dítě již v předškolním vzdělávání. „*Muzika nejpřirozenější nám jest, jak se na svět dostáváme, hned písnička, pád rajský připomínající, zpíváme: Á, á, é. Kvílení pravím, a pláč nejprvnější naše muzika jest, již dítkám zabrániti nelze, aniž (by i bylo možné) sluší, protože k zdraví napomáhá.*“¹³

---

⁹ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004. s. 24.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy*. Praha: SPN. 1985.

¹² Tamtéž.

¹³ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: SPN. 1964.

2 ZPĚV A PĚVECKÉ ČINNOSTI DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

2.1 Hudební vývoj dítěte z hlediska předpokladů pro zpěv

Hudební vývoj je chápán jako proces utváření poměrně stálých a nezvratných změn v psychických strukturách a funkcích jedince, závislý na své osobní vybavenosti, komunikaci s hudebním prostředím i na intenzitě a kvalitě hudebně výchovných podnětů.¹⁴

F. Sedlák na základě výzkumného materiálu vytyčil některé charakteristické rysy a zákonitosti hudebního vývoje lidského jedince, kterými jsou:

- dítě se narodí s potencionálními předpoklady k hudebním schopnostem a jejich rozvíjení,
- všechny děti je možno hudebně rozvíjet a vychovávat,
- hudební vývoj lze chápat jako zákonitý jev a pedagogickým působením je možno jej řídit a urychlovat,
- podmínkou hudebního vývoje je zrání nervových struktur,
- hudební vývoj je považován za neoddělitelnou složku lidské osobnosti.

Hudební vývoj je považován za součást celkového psychického vývoje jedince.¹⁵

Hudební vývoj dítěte začíná v podstatě již před narozením. Ze zahraničních výzkumů vyplývá, že plod je schopen vnímat akustické podněty a začíná se v děloze pohybovat po opakovaném zaznění hudby. Pro plod je velice důležitý psychický stav matky, protože tím matka ovlivňuje jak psychický, tak tělesný vývoj plodu. Z tohoto hlediska je žádoucí hudba klidná, relaxační, která je zdrojem pohody, odpočinku a dobrého pocitu.¹⁶

---

¹⁴ SEDLÁK, František. VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum. 2013. 2. vydání.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Hudební vývoj dítěte v předškolním věku*. [online] [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/14413/HUDEBNI-VYVOJ-DITETE-V-PREDSKOLNIM-VEKU.html/>

2.1.1 Období od narození do 3 let

Hudební vývoj je významnou součástí psychického a tělesného vývoje dítěte. Dítě citlivě reaguje na zvuky kolem sebe, poznává hlas matky, otce a blízké rodiny. Při narození dítěte se již ve druhém týdnu života začíná utvářet sluchová dominanta, což znamená výrazné soustředění na zvuk. Dítě je schopno se zklidnit při středně silných zvucích, naopak při silných zvucích sebou trhá.

Druhý a sedmý měsíc věku dítěte je významné období, jelikož se utváří struktura osobnosti a dochází k vytvoření silného citového pouta, nejčastěji k matce. Proto považujeme za nejdůležitější činnost matky ve vztahu k dítěti zpěv nebo melodické prozpěvování. Tímto umožňujeme dítěti najít si ve zpěvu zalíbení a spolu s upevňováním citového pouta k matce se urychluje socializace dítěte.

V tomto období se začíná aktivně vyvíjet hlasový orgán dítěte. Pro dítě je při narození nejpřirozenějším projevem křik. Jeho rozsah se pohybuje kolem tónu a¹. Hlas dítěte se mírně rozšiřuje kolem 3. až 4. měsíce, jak do výšky, tak i do hloubky. Okolo dvou let věku můžeme pozorovat u některých dětí známky intonace a popěvků jednoduchých melodií. Ve 3 letech je typické dětské prozpěvování. Děti často špatně napodobují a komolí slova, ale melodie, rytmus a přízvuk jsou téměř vždy správné. Pro tento věk je typické, že děti dovedou lépe zpívat než mluvit.¹⁷

V hudebním projevu mnohé dítě dokáže zpívat jednoduché písně relativně čistě a zalíbení nachází i v pěveckých hrách. Zpívá si s postavami z pohádek, při prohlížení obrázkových knížek, a tím vyjadřuje své nálady a představy. V tomto věku dítě rádo svůj zpěv doprovází na orffovské hudební nástroje nebo hrou na tělo.¹⁸

Pokud dítě v tomto věku vyrůstá v podnětném hudebním prostředí a je pobízeno k neustálým hudebním činnostem, je potom jeho zpěv většinou kvalitnější, než u ostatních dětí stejného věku.¹⁹

---

¹⁷ SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy*. Praha: SPN. 1985.

¹⁸ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

¹⁹ Tamtéž.

2.1.2 Období 4-6 roků, předškolní věk dítěte

Toto věkové období je charakteristické pro většinu dětí docházkou do mateřských škol. Do této doby se děti setkávaly se zpěvem v rodinách, maminky nebo babičky jim zpívaly před usnutím nebo při hrách. V současném přetechizovaném světě těchto láskyplných činností ubývá, často zní v rodinách hudba pouze z televize nebo rozhlasových stanic. Přitom z vývojového hlediska má pro dítě největší přínos zpěv od maminky, kterým se umocňuje se citové pouto mezi matkou a dítětem, a proto je matčin zpěv nenahraditelným prostředkem při prvotním setkávání s hudební výchovou.

V tomto věku se vyvíjí u dětí schopnosti, které umožňují rozvoj všech hudebních činností. Jsou to - zpěv, hra na hudební nástroj a soustředěný poslech hudby. Rozvíjí se sluchový a hlasový analyzátor. Dítě dovede rozlišit výšku tónů, melodii, rytmus, tempo, umí sladit i pohyby těla s hudebním rytmem.

Pěvecké schopnosti se také rozvíjí velice rychle. Učitelka v mateřské škole by měla vybírat písně s jednoduchou melodií i rytmem, aby dítě bylo schopné melodii věrně a pěvecky reprodukovat. Dětský hlas je poměrně slabý, proto bychom měli dbát na to, abychom mu neublížili. Velmi důležité je hlas nepřepínat, neunavit ho dlouhým zpěvem, respektovat jeho přirozenou polohu a rozsah (v rozmezí d^1 - a^1).

Dalším důležitým předpokladem je rozvoj tělesné motoriky, který poskytuje dítěti možnost hrát na jednoduché dětské hudební nástroje. Z Orffových nástrojů bychom měli využívat i melodické nástroje jako je např. zvonkohra nebo xylofon a hrát jednoduché doprovody ve dvou tóninách (tónika- dominanta).

Hudebně pohybová činnost má být v souladu hudby a pohybu. Může se uskutečňovat hrou se zpěvy, vlastními pohyby podle hudby nebo cviky spojenými s hudbou. V tomto věku dokáže dítě reagovat na změnu hudby přesněji, rychleji a pružněji.²⁰

---

²⁰ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

Všechny tyto předpoklady - tělesné, duševní i fyziologické, by měly být východiskem pro pedagogické působení na dítě při hudebních činnostech. Dítě v předškolním věku žije hrou a ta se stává výchozí cestou pro poznání hudby.²¹

2.2 Zpěv a jeho metodické základy u dítěte předškolního věku

Podle M. Liškové je „zpěv přirozeným lidským projevem stejně tak jako řeč.“²² Z tohoto důvodu by měl být součástí všech hudebních činností. P. Jurkovič zastává názor, že zpěv je důležitý a rozhodující již pro prenatální stav plodu, protože „matka, která si zpívá, vyzařuje pohodu, klid a spokojenost a ovlivňuje tak atmosféru v rodině, jež v těšení očekává příchod děťátka spolu s ní.“²³

2.2.1 Dítě a hudební klima v současné rodině

M. Kodejška zmiňuje ve své knize²⁴ zásluhy Jana Amose Komenského, který doporučoval matkám zpívat dětem lidové písně a popěvky, rozvíjet dětské hudební schopnosti pomocí tělesných pohybů a hudebních hraček. Matčin zpěv působí účinně na utvářející se psychiku dítěte. Kodejška též uvádí, že výzkumy z rodinného prostředí prokázaly, že hudba je v rodinách velmi zanedbávána – hlavně z důvodů zaměstnanosti obou rodičů, pohodlnosti, vědomého podcenění rodinné výchovy či nedostatečného kontaktu dětí s prarodiči. Podle M. Kodejšky nelze hudební činnosti uskutečňovat pouze v předškolních zařízeních, ale je nutné ovlivňovat hudebnost i v rodinném prostředí.²⁵

Na formování vztahu dítěte ke zpěvu, co se týká vlivu rodinného prostředí, poukazuje i M. Slavíková,²⁶ která se ve své knize zmiňuje, že z dotazníků a testů vyplynulo toto:

- pokud v rodině zpívá alespoň jeden člen rodiny, významně se projeví zájem dítěte o zpěv, i lidových písní,

---

²¹ SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy*. Praha: SPN. 1985.

²² Tamtéž. s. 21.

²³ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012. s. 13.

²⁴ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004.

- tam, kde zpívá jeden člen rodiny, je o 80% frekventovanější vlastní zpívání,
- pěvecké zázemí v rodině bývá významným faktorem pro úroveň hudebnosti,
- žáci ze zpěvných rodin dosahovali asi o 30% vyšší aktivity ve hře na hudební nástroj, jeví se otevřeněji k různým hudebním žánrům.²⁷

2.2.2 Pěvecké činnosti v mateřské škole

Zpěv a pěvecké činnosti jsou nenahraditelnou a nepostradatelnou součástí každodenního života v mateřské škole. Z hudebního hlediska slouží zpěv k celkovému rozvoji muzikálnosti dětí. Zpěv zlepšuje kvalitu dětské řeči, vede k lepšímu soustředění a vokální aktivity podporují dětské sebevědomí. Zpěv také cvičí paměť, pozornost, podporuje rozvoj představivosti a přirozenou tvůrčí činnost.²⁸

Výběr písňového materiálu v mateřské škole by měl vycházet především z pěveckých a hudebních schopností dětí a dbát na tónový rozsah písně, na její rytmickou strukturu, melodickou obtížnost, hudební formu a obsah písně, jak uvádí M. Lišková.²⁹

Tónový rozsah závisí na fyziologických možnostech a pěveckých dovednostech dítěte. Proto se začíná se zpěvem tzv. říkadlového charakteru s rozsahem dvou až tří tónů. V říkadlových popěvcích se uplatňuje opakování, které je nezbytné pro pěvecký rozvoj dítěte.

Co se týká rytmické obtížnosti, jsou vhodné písně se stále se opakujícím rytmem, nejlépe ve dvoudobém taktu pro jejich jednoduchost.

Preferovány jsou lidové písně, které nejsou melodicky obtížné a mají sestupnou melodii.

---

²⁷ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004.

²⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

²⁹ Tamtéž.

Hudební forma souvisí s délkou písně, která by měla být malá, jednoduchá a malá.

Obsah písně by měl být dětem blízký a odpovídat jejich rozumovému poznání. Pro předškolní děti jsou vhodnými náměty lidové písně s přírodní nebo zvířecí tematikou.³⁰

Výběr písní pro předškolní děti je zcela v kompetenci ředitelky a učitelky mateřských škol, jak ostatně udává i RVP PV. P. Jurkovič³¹ doporučuje ve své knize především lidové, obecně známé písně, které jsou svým podáním, jak hudebním, tak básnickým, určeny přímo dětskému věku a jsou ke zpívání lákavé. Uvedme si alespoň některé: Adámku náš, Ach synku, synku, Dú Valaši, dú, Já mám koně, Tancuj, tancuj a mnoho dalších krásných, lidových písní.

M. Lišková³², stejně jako P. Jurkovič, upřednostňuje výběr lidových písní, které mají jasně členěnou hudební formu, jednoduchý rytmus a snadno zapamatovatelnou melodii. Dále upozorňují na výběr písně ve vhodné tónině – pro zpěv v mateřské škole je nejvhodnější tónina d₁ a vyšší. M. Lišková ve svém seznamu vhodných písní uvádí např.: Holka modrooká, Skákal pes, Tancovala žížala, Pásla ovečky nebo Tluče bubeníček.

Pěvecké činnosti jsou častým předmětem výzkumu v mateřských školách, jako např. v roce 2010, kdy bylo podle M. Slavíkové³³ úkolem zjistit pravidelnost zpěvu v mateřských školách, radost ze zpěvu, problémy se zaváděním umělých písní do praxe, využití repertoáru umělých písní a písní pro děti a v neposlední řadě i jaké písně preferují učitelé a děti. Z výsledků výzkumu jsem usoudila, že v předškolním vzdělávání se paní učitelky věnují pěvecké výchově v dostatečné míře, děti si velice rády zpívají a využívány jsou písně jak lidové, tak umělé. Domnívám se, že velkým kladem je v současné době i využití umělé dětské písně při relaxaci či k výchovným koncertům pro děti.

---

³⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

³¹ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012.

³² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

³³ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Hudebně pedagogický výzkum na katedře Hudební kultury FPE ZČU v letech 1992-2014*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2014.

Z tohoto výzkumu rovněž vyplynulo, že „většina učitelů kladně hodnotí, že umělé písně rozšiřují zpěvní repertoár, mají neobvyklé, vtipné a snadno zapamatovatelné texty, jejich nácvik zvládnou i děti méně soustředěné, jsou významným motivačním prvkem.“³⁴

2.2.3 Metodika nácviku písní v mateřské škole

Nácvik písně, obzvláště u předškolních dětí, souvisí s udržení pozornosti, kterou můžeme podporovat různými hudebními činnostmi, ale ve velké míře, podle mého názoru a zkušenosti, rozličnou motivací. K udržení dětské pozornosti slouží změny, střídání a obohacení činností. Např. píseň můžeme obohatit pochodem, zdramatizovat ji nebo použít doprovod hry na tělo.

V mateřských školách nacvičujeme písně nápodobou – náslechem. To znamená, že se děti postupně přidávají k našemu zpěvu a píseň zpíváme několikrát za sebou. Často se některé děti k našemu zpěvu připojí dříve - jsou to hudebně rozvinutější děti. Ti méně hudebně nadané se připojí později. Některé těžší fráze můžeme učit děti jako „hru na ozvěnu“. Tato fráze by neměla být dlouhá, protože by si ji děti nestačily zapamatovat, ale ani příliš krátká, musí mít logiku.³⁵

Setkala jsem se ve své praxi s názorem učit písničku samostatně – nejdříve text a potom melodii. Tento postup se mi příliš neosvědčil a souhlasím s názorem M. Liškové že „zásadní chybou je učit děti text písničky samostatně, tedy odděleně od melodie, tak jako říkanku. Text písně totiž dětem napomáhá při zapamatování její melodie.“³⁶

Při metodickém nácviku vycházíme z konkrétní písně, jejího rytmu, obsahu, melodiky i ze skupiny dětí, se kterými píseň nacvičujeme. Nejdříve u dětí vzbudíme zájem, toho dosáhneme např. pohádkou, maňásky nebo obrázky. Poté děti s písní seznámíme, a to tak, že ji paní učitelka sama kvalitně zazpívá. Dalším krokem je rozhovor o písni.

---

³⁴ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Hudebně pedagogický výzkum na katedře Hudební kultury FPE ZČU v letech 1992-2014*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2014. s. 20

³⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

³⁶ Tamtéž. s. 28

Vysvětlíme si s dětmi obsah a neznámá slova, Můžeme též klást otázky, jestli děti porozuměly obsahu písně. Ještě než začneme s vlastním nácvikem, nacvičíme s dětmi zpěv obtížnějších míst a nakonec začneme text i melodii zpívat současně.³⁷

Často si při své práci s dětmi kladu otázku, zda a jakým způsobem mohu zlepšit zpěv dětí. K této problematice jsem našla odpověď v knize A. Tiché a M. Rakové³⁸. Tato pravidla se snažím dodržovat při metodickém nácviku písní s dětmi v mateřské škole.

- Nedovolíme dětem křičet, k tomu nám mohou pomoci hry s hlasem (hra na operku, hlasy a zvuky).
- Podporujeme a tolerujeme u dětí prozpěvování, pobrukování (hra na meluzínu, legračně kýcháme nebo jucháme).
- Vedeme děti k pozornému naslouchání různým zvuků v místnosti, na zahradě, na ulici (pochodujeme s bubínkem, hra Opakuj po mně).
- Při zpěvu naznačujeme klesání a stoupání melodie (zpíváme vzestupně a sestupně jako na skluzavce, meluzína).
- Každému dítěti umožníme, aby se slyšelo (opakujeme výšku tónu - koulovačka).
- Procvičujeme s dětmi hudební paměť (zpíváme nebo hrajeme melodii beze slov).
- Děti v průběhu nácviku neustále chválíme, povzbuzujeme, vyhýbáme se negativnímu hodnocení. Všem dětem dopřejeme potřebný čas a tempo.³⁹

---

³⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

³⁸ TICHÁ, Alena. RAKOVÁ, Milena. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími*. Praha: Portál. 2007.

³⁹ Tamtéž.

2.2.4 Dětská nezpěvnost a její příčiny

Na dětskou nezpěvnost poukazuje ve své knize M. Slavíková⁴⁰ jako na sociologický, didaktický i psychologický problém současné úrovně dětského zpěvu. Hudební výzkumy, které se provádí už déle než čtvrtstoletí, ukazují, že ke zlepšování zpěvu dětí nedochází a mnohdy úroveň zpěvu klesá.

Nejvíce dětí začíná se zpěvem písní a popěvků až v mateřské škole, a to je z hlediska vývoje pozdě. Učitelé jsou z této situace bezradní a stojí tak před úkoly, jak současné děti rozezpívat a jak u nich vzbudit zájem o hudbu.⁴¹

Příčinami dětské nezpěvnosti podle A. Tiché⁴² jsou tyto faktory: chybějící hlasový vzor pro děti, nezpívající matky, dítě samo sebe neslyší, dítě samo sebe neposlouchá a dítě se nesoustředí.

Příčinami a možnostmi nápravy dětské nezpěvnosti se zabýval soustavně František Sedlák.⁴³ Uvedl, že příčinami nesprávného vokálního projevu mohou být morfologické, fyziologické, ale i psychické faktory. Jako psychické příčiny uvádí nevyváženost nervové soustavy a porušení rovnováhy v osobnosti dítěte. Takovéto děti jsou zamklé, tiché, nesmělé, v kolektivu se ostýchají zpívat, nebo úplně odmítají. Mají malou sebedůvěru a strach z neúspěchu. Za příčinami vidí též porušenou emocionalitu dítěte, kde hraje velkou roli ponižující až zesměšňující výchova, která může mít za následek depresi jedince.⁴⁴

M. Slavíková⁴⁵ ve své knize popisuje zkušenosti G. Prokšové s hlasovou výchovou předškoláků. Ukazují, že rozvoj základních pěveckých dovedností v tomto věku nemusí představovat problém – lze je rozvíjet přirozeně v pěveckých a hlasových hrách spolu s pohybem. Vše je podmíněno osobností učitelky, která disponuje kultivovaným hlasem mluvním, i zpěvním, a promyšlenými metodickými postupy.

---

⁴⁰ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004.

⁴¹ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004.

⁴² ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. TICHÁ Alena. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál. 2016.

⁴³ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: SPN. 1974.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004.

Učitel by měl být partnerem a děti by neměly cítit tlak a „snahu“ učitele vyučovat, protože celá práce pak ztrácí smysl – z dětí se stávají smutné děti, které nevědí proč při hudbě tančit, zarytě mlčí nebo často kazí celou hru.⁴⁶

P. Jurkovič ve své knize uvedl rozhovor s Miroslavem Horníčkem, kterému dal velmi cennou radu: *„Zpívej si. Jiná cesta není. Při podobných příležitostech si často opět vzpomenu na Komenského: skákat se naučíme skákáním, počítat počítáním, číst čtením, kreslit kreslením, nu – a zpívat zpíváním. Jiný způsob opravdu nenajdeme.“*⁴⁷

2.2.5 Úloha a osobnost učitelky v hudebně výchovném procesu

Úloha učitelky v mateřské škole je při všech hudebních činnostech bezesporu vedoucí. Spočívá v cílevědomé a účelné organizaci práce, závisí na věku dětí, na jejich hudebních dovednostech a hudební vyspělosti.⁴⁸

Učitelka by měla být tvůrčí osobností mající hudební schopnosti a hudební dovednosti. Musí mít schopnost hudbu vnímat citově i rozumově a interpretovat ji správně jak pěvecky, tak instrumentálně. Jejím prvořadým úkolem by mělo být podněcovat děti k hudebním aktivitám přirozenou formou tak, aby je hudba zaujala. Samozřejmostí by mělo být využívání rozmanitých forem práce, zapojení fantazie a představivosti a účast na vzdělávacích seminářích hudební výchovy.⁴⁹

Ráda bych zmínila úryvek z knihy P. Jurkoviče o osobnosti učitelky, který mě velice zaujal a s nímž se ztotožňuji: *„Zpívá-li přirozeně, s odpovídajícím výrazem, je pro děti tou nejlepší zpěvačkou na světě. Mělo by být patrné, že má hudbu ráda a věří tomu, co zpívá. Zbytečná plachost a nevíra v sebe samu může být překážkou při zprostředkování písničky, již chce děti naučit.“*⁵⁰

---

⁴⁶ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004.

⁴⁷ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012. s. 22.

⁴⁸ ZEŽULA, Jiří. JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN. 1987.

⁴⁹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

⁵⁰ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012. s. 23.

2.3 Možnosti propojení pěveckých činností s dalšími hudebními činnostmi v MŠ

Hudební výchova v mateřské škole má výchovný význam tehdy, pokud pedagog jednotlivé hudební činnosti vzájemně propojuje, a tím, podle mého názoru, dosahuje naplnění všech vytyčených cílů.

Propojování hudebních aktivit bývá často pedagogickým problémem, ale podle M. Liškové⁵¹ je tvoření přípravy z hlediska současného pojetí lehčí, protože obecnější téma dává velký prostor k tvořivosti a fantazii.

2.3.1 Poslechové činnosti

Poslech hudby má mít v mateřských školách specifické přístupy. Seznamovat děti jen s takovými poznatky, které bezprostředně využijí – při pohybu s hudbou, při zpěvu nebo při instrumentální hře. Dítě má nestálou pozornost a velice rychle se unaví, proto je vhodné přizpůsobit jak délku, tak formu poslechu.⁵²

Doporučuje se písně i skladby opakovat i při ostatních zaměstnáních, začleňovat zábavné a hravé formy poslechu, nabízet dětem k poslechu jednoduché písně – sólové, sborové, a řízeným rozhovorem utvářet jejich hudební představivost a podněcovat jejich hudební tvořivost.⁵³

2.3.2 Instrumentální činnosti

Instrumentální činnost se do programů mateřských škol dostala až v roce 1978. Při této práci pomáhaly mateřským školám orffovské modernizační kurzy pod vedením zkušených pedagogů, jako např. Pavla Jurkoviče, Boženy Viskupové, Petra Jistela nebo Evy Kulhánkové.

---

⁵¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

⁵² ZEŽULA, Jiří. JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN. 1987.

⁵³ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

Díky nim se tyto činnosti v mateřských školách zkvalitnily, staly se významným motivačním a aktivizačním prostředkem a především přispěly k rozvoji dětské hudební tvořivosti.⁵⁴

„Instrumentální hra tříbí estetický vkus dítěte, obohacuje jeho hudební činnosti, rozvíjí smysl pro rytmus, cit pro hudební formu a podněcuje elementární hudební tvořivost.“⁵⁵

Hra na lehké ovladatelné hudební nástroje umožňuje dětem vyjádřit vlastní pocity a myšlenky, pomáhá jim rozlišovat zvuk a tón, výšku tónů a zvukovou barvu. Mimo jiné instrumentální hra rozvíjí sociální citění, toleranci, soudržnost dětského kolektivu i kooperaci.⁵⁶

Dětské hudební nástroje jsou také nazývány Orffovy nástroje. Tyto nástroje jsou rozděleny na rytmické a melodické. V mateřské škole jsou preferovány nástroje rytmické, mezi které patří hůlky, bubínek, tamburína, triangel, činel, drhlo, rourový bubínek, temple-block, prstové činelky, rolničky, zvonek. Tyto nástroje jsou vyrobeny z různých materiálů, proto je i jejich zvuková barva odlišná a rozmanitá pro děti. Mezi melodické nástroje patří zvonkohry, xylofony a metalofony. Předškolní děti tyto nástroje používají zřídka, spíše ke zpestření hudebních činností.⁵⁷

Hra na nástroje z Orffova instrumentáře má, podle M. Liškové⁵⁸, za cíl rozvoj sluchových schopností, rytmického citění, jemné motoriky, tvořivosti i představivosti a estetického vnímání. Cvičí soustředěnost a postřeh, motivuje k aktivní hře na hudební nástroj, koordinuje pohyby a v neposlední řadě podporuje schopnost vyjádřit hrou vlastní pocity.

---

⁵⁴ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

⁵⁵ ZEZULA, Jiří. JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN. 1987. s. 149

⁵⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006. s. 21.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

2.3.3 Hudebně pohybové činnosti

U dětí předškolního věku je pohyb neodmyslitelnou každodenní součástí. Dětská hra a zábava i těch nejmenších je spojena s pohybem. Pohybovou výchovou podporujeme kultivaci dětského pohybového projevu. M. Lišková uvádí: „*hudebně pohybová výchova je v MŠ založena na rozvoji elementárních pohybových dovedností, dbáme především na zachování spontánního projevu dětí a radosti z pohybu.*“⁵⁹

Prostřednictvím pohybových činností napomáhá pedagog celkové fyzické uvolněnosti, vyrovnanosti a soustředěnosti hlavně psychicky labilnějších jedinců. Hudebně pohybová výchova napomáhá dětem uvědomit si vlastní prožitky, které umocňují estetický zážitek z poslouchané skladby či písně.

Do hudebně pohybových činností řadíme v mateřských školách pohybové hry, chůzi, běh, poskoky, hru na tělo, pohyb a poslech, pohybovou improvizaci, dětské lidové taneční hry nebo např. pohybové ztvárnění písní.⁶⁰

Jiří Zezula⁶¹ dělí hudební prostředky takto:

- Elementární pohyb s rytmickou deklamací – tleskání, chůze, pleskání, podupy, pohybové hry.
- Pohyb s hudebním doprovodem – reakce na změnu tempa, rytmiky, dynamiky, důraz na radost z pohybu, snaha o kultivovaný a citlivý pohyb.
- Lidové taneční hry – spojení hudby, pohybu a mluveného slova.
- Taneční hry umělé a jiné drobné formy – taneční hry a tance vytvářené v současné době, použití osvědčených základních pohybových prvků.⁶²

M. Kodejška uvádí, že v praxi je důležité při hudebně pohybových činnostech uplatňovat tyto metodické zřetele:

---

⁵⁹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006. s. 21. s. 46.

⁶⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

⁶¹ ZEZULA, Jiří. JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN. 1987.

⁶² Tamtéž.

- jednota pohybu a hudby má základ ve hře na tělo, při které se děti učí doprovázet říkadla nebo písničky hudebním rytmem,

- pro hudební vývoj, radostný a veselý, je důležité osvojování pohybových projevů, např. pohybů paží, poskoků, běhu,

- bohatý estetický zážitek zprostředkovávají hry se zpěvy, které mají v naší zemi bohatou tradici a dětem rovněž rozvíjí hudební představivost,

- je důležité pro tyto činnosti připravit vhodné prostory a kvalitní nástrojové i reprodukční vybavení.⁶³

Podle M. Kodejšky je důležité, aby pedagog učil nejmenší děti, tzn. tříleté a čtyřleté, koordinovat tělesné pohyby se zpěvem a hrou na bicí orffovské nástroje, pětileté děti seznamoval s tanečními kroky a pohyby a děti šestileté vedl k přesnějšímu souladu hudby a pohybu pomocí všech forem hudebně pohybových činností.⁶⁴

Jako učitelka v mateřské škole se plně ztotožňuji s názorem M. Kodejšky: *„V současné době je třeba, aby hudebně pohybová výchova si zachovala znak dětské radosti a přitom vhodně rozvíjela hudební schopnosti a dovednosti, probouzela v dětech vnitřní zaujetí, estetický zážitek z tanečního pohybu a rovněž vztah k obsahu, který děti svým pohybem vyjadřují.“*⁶⁵

Povolání učitelky v mateřské škole mě neustále pobízí ke zkvalitňování práce s dětmi, přemýšlení nad různými postupy práce a při tvoření příprav se snažím, aby se všechny hudební činnosti vzájemně prolínaly a zasahovaly jedna do druhé. Také zapojuji fantazii a tvořivost. Ráda bych ukázala na krátkém příkladu možnosti takového propojení.

Téma: Les na jaře.

Pěvecké činnosti: Písničky o lese (Já do lesa nepojedu, Travička zelená, Kukačka, Zajíček Ušáček).

---

⁶³ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

⁶⁴ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002.

⁶⁵ Tamtéž. s. 47.

Pohybové činnosti: Běh zvěře, mravenců, vyjádření radosti – sluníčko, plazení hada, tanec víly.

Instrumentální činnosti: Zvuk datla, šumění stromů ve větru, kosení trávy na louce.

Poslech: Čmelák (N. Rimskij-Korsakov), zpěv ptáků (poznávání přírodních zvuků z CD).

Tyto činnosti dále prokládám činnostmi mimohudebními, jako např. grafomotorickými cvičeními, výtvarnými činnostmi, rozvíjením smyslů, matematickými představami a v neposlední řadě činnostmi dramatickými (viz níže).

2.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je dokument vydaný na státní úrovni Výzkumným ústavem pedagogickým, jehož platnost vyšla v roce 2001, v roce 2004 byla původní verze aktualizována. RVP PV definuje závazné rámce vzdělávání pro jednotlivá věková období.

Je to kurikulární dokument, který pojednává o hlavních požadavcích, podmínkách a pravidlech pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Stanovuje hlavní principy v souladu s odbornými požadavky současné kurikulární reformy.⁶⁶

Orientaci předškolního vzdělávání i práci pedagoga vyjadřují rámcové cíle. Tyto cíle by měl učitel sledovat, aby dítě bylo schopno zvládat na konci předškolního období všechny nároky života, které ho v budoucnu čekají.

Výstupy, kterých by dítě mohlo dosáhnout v průběhu předškolního vzdělávání, představují klíčové kompetence. Jsou to cílové stavy, do kterých by mělo směřovat veškeré vzdělávání. Jsou to kompetence k řešení problémů, k učení, komunikativní, činnostní, občanské a kompetence sociální a personální. Jejich naplněním může mateřská škola připravit dítě pro učení na celý život.⁶⁷

---

⁶⁶ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Výzkumný ústav pedagogický. 2004.

⁶⁷ Tamtéž.

2.4.1 Postavení hudební výchovy a její integrace v RVP PV

Hudební výchova v předškolním vzdělávání je součástí všech pěti oblastí RVP PV (oblast biologická, psychologická, interpersonální, sociálně kulturní, environmentální). Hudební aktivity jsou propojené v rámci oborové integrace a jsou spojené i s mimohudebními činnostmi. Každá z hudebních činností (zpěv, poslech, hra na instrumentální nástroj, pohyb) disponuje „*vlastním světem posloupnosti*.“⁶⁸

Lze usoudit, že hudbu v předškolním vzdělávání tedy chápeme jako jeden z nejbohatších zdrojů rozvoje dítěte, protože zasahuje do celé osobnosti dítěte.

Podle RVP PV by se „*integrované bloky měly svým obsahem vzájemně navazovat, doplňovat se a prohlubovat, mohou se prolínat a přecházet plynule jeden do druhého. Je přirozené, že vzdělávací obsah, resp. některé jeho prvky, se v různých integrovaných blocích opakují a dítěti se znovu připomínají, že se s nimi setkává v nových souvislostech a učí se vidět věci z různých pohledů. Právě to významně přispívá k tomu, že si dítě může vytvářet globální a reálný pohled na svět...*“⁶⁹

Využití hudebních aktivit v rámci RVP PV

V této části diplomové práce jsem se pokusila nastínit, jaké hudební činnosti a vzdělávací nabídku jednotlivé oblasti nabízí. Při práci učitelky čerpám nejvíce z knihy M. Liškové⁷⁰, která je podle mého názoru určitou inspirací a metodikou, jaké činnosti pro děti volit, abychom naplnili všechny vytyčené cíle i kompetence.

- 1. Dítě a jeho tělo** - Pedagog by měl podporovat zdravý fyzický i psychický vývoj dítěte, správný životní styl a pohybové aktivity.

---

⁶⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006. s. 7.

⁶⁹ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Výzkumný ústav pedagogický. 2004. s. 31.

⁷⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

Zpěv – Do vzdělávací nabídky (konkrétních činností) můžeme zařadit zpěv písní, správný postoj a držení těla při zpěvu, správné vedení dechu nebo ovládání dechového svalstva.

Pohyb – Hra na tělo, na instrumentální nástroje, dětské taneční hry, pohybové ztvárnění písní, pohybová improvizace.

Hra na nástroje – Jednoduché rytmické figury, hra na Orffovy nástroje, hra na ozvěnu a další hry související s poznáváním a manipulací lehkou ovladatelných nástrojů.

Poslech – Poslech živé i reprodukované hudby, rozlišování zvuků, tónů.⁷¹

2. Dítě a jeho psychika - Pedagogickým záměrem je podporovat rozvoj dětského intelektu, jazyka, řeči, kreativitu, sebevyjádření, duševní pohodu, psychickou zdatnost, ale i povzbuzovat v dalším rozvoji, učení a poznávání.

a) Jazyk a řeč

Zpěv – Rytmizace, melodizace, práce s říkadly, hra na ozvěnu, zpěv písní jsou konkrétními činnostmi.

Pohyb - Práce s tělem, komunikační hry, pantomima, improvizace.

Hra na hudební nástroj – Ve vzdělávací nabídce je rozlišování charakteristických zvuků hudebních činností, vyjádření nálady prostřednictvím hry na Orffovy nástroje, rozhovor dětí prostřednictvím hry na nástroje.

Poslech – Pohybové vyjádření, hra na rytmické nástroje, poslech živé a reprodukované hudby.

b) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Zpěv – Melodizace slov, hry s písněmi – poznej píseň podle melodie, dramatizace písně, zpěv písní.

Pohyb – Pohybová improvizace, pohybové hry, tance a dětské taneční hry.

---

⁷¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

Instrumentální hra – Hudební improvizace, rytmická nebo melodická hra na ozvěnu.

Poslech – Hry k rozvoji sluchového aparátu, práce s hudebně vyjadřovacími prostředky.

c) Sebepojetí, city, vůle – „hudební činnosti mají nezastupitelnou roli v rozvoji empatie a citu dětí, podporují estetické a tvůrčí aktivity.“⁷²

Vokální činnosti této oblasti vedou k rozvoji empatie – k lásce, soucítění, radost, smutek. Pohybem může pedagog s dětmi vyjadřovat prožitky, poslechem vedeme děti k emotivním prožitkům a estetickému cítění.⁷³

3. Dítě a ten druhý - Pedagog by měl podporovat vztahy mezi dětmi a dospělými a tím posilovat jejich vzájemnou komunikaci, obohacovat ji a kultivovat. Vzdělávací nabídkou této oblasti mohou být rozličné hudební a pohybové hry nebo kooperativní činnosti ve dvojicích i ve skupinách.

4. Dítě a společnost - V sociokulturní oblasti uvádí M. Lišková⁷⁴, jak je velice důležité přibližovat dětem společenství ostatních lidí, uvádět je do světa materiálních hodnot, pomoci jim při osvojování potřebných dovedností, návyků a postojů.

Zpěv – Lidové písně (související s regionem).

Pohyb – Pohybové hry související s lidovými tradicemi (Velikonoce, Vánoce).

Poslech – Poslechové skladby vhodné k pěstování estetického vkusu.

Oblast Dítě a společnost zahrnuje navíc i hudební aktivity, které jsou nad rámec běžných hudebních činností v mateřských školách. M. Lišková sem řadí hudební vystoupení, besídky, kulturní akce, ale i účast dětí na regionálních oslavách.⁷⁵

---

⁷² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006. s. 16

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

⁷⁵ Tamtéž.

5. Dítě a svět - Tato oblast nenabízí pedagogovi konkrétní činnosti. Může se zaměřit na výchovu dětí k ochraně životního prostředí, či seznamovat děti s kulturami jiných krajů a zemí. Toho, podle mého názoru, můžeme dosáhnout při uplatnění veškerých hudebních činností.⁷⁶

---

⁷⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006.

3 DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V předškolním vzdělávání je dramatická výchova jedním z prostředků napomáhající uplatňování základních požadavků výchovného prostředí mateřské školy, vzhledem k Rámcovému vzdělávacímu programu předškolního vzdělávání.⁷⁷

3.1 Definice dramatické výchovy

Podle Eva Machkové je dramatická výchova *„učení zkušeností, tj. jednáním, osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů, přesahujících aktuální reálnou praxi zúčastněného jedince. Je založena na prozkoumávání, poznávání a chápání mezilidských vztahů, situací a vnitřního života lidí současnosti i minulosti, reálných i fantazií vytvořených. Toto prozkoumávání a poznávání se děje ve fiktivní situaci prostřednictvím hry v roli, dramatického jednání v situaci. Je to proces, který může, ale nemusí vyústit v produkt.“*⁷⁸

E. Svobodová a H. Švejsová definují dramatickou výchovu *„jako tvořivý proces, při němž dochází ke zkoumání a prověřování tématu a vytváření vlastních postojů v konfrontaci s postoji ostatních zúčastněných, a to skrze vlastní prožitek a na základě vlastní zkušenosti.“*⁷⁹

3.2 Hodnoty a cíle dramatické výchovy

Pro uplatnění dramatické výchovy v mateřské škole je nutné, podle E. Machkové⁸⁰, uspořádat cíle tak, aby odpovídaly Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání. V souvislosti s cíli lze hovořit i o hodnotách dramatické výchovy. To znamená, že svými určitými principy a metodami je schopna dítě něčím obohatit, učinit hodnotnějším. Často se hodnoty a cíle kryjí, proto je obtížné je od sebe odlišit.

---

⁷⁷ MICHLÍČKOVÁ, Radmila. *Dramatická výchova v MŠ, díl 1*. Metodický portál: Články [online] [cit. 2017-02-26]. Dostupný z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/PVC6I/7849/DRAMATICKA-VYCHOV-MS-%E2%80%93-IICAST.html/>>

⁷⁸ MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS. 1998. s. 29.

⁷⁹ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

⁸⁰ MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS. 1998.

E. Machková zdůrazňuje, že první a nejdůležitější skupinou hodnot a cílů je sociální rozvoj, jinak také sociální uvědomělost. Je to schopnost vnímat druhé, vnímat motivace jejich jednání, pocity a stanoviska.⁸¹

Rozvoj komunikativních dovedností je dalším z cílů a hodnot, který úzce souvisí se sociálním rozvojem. Jedná se o dovednost vyjádřit svoje myšlenky a pocity tak, aby byly srozumitelné pro druhé, ale zároveň i porozumět postojům a pocitům ostatních a umět naslouchat.

Mezi klíčové hodnoty patří obrazotvornost a tvořivost, obecně formulovány jako rozvoj fantazie. V dramatické výchově tvoří další důležité hodnoty emocionální rozvoj, schopnost kritického myšlení, sebepoznání, sebekontrola a estetický rozvoj.

Jak uvádí R. Michlíčková, dramatická výchova by se měla podílet na uvedení dítěte do divadelního prostředí a umění, uvědoměném vnímání umění a seznamování dítěte s hrou v roli. Napomoci porozumět dítěti divadlu a dramatičnosti. Za cíl si klade i rozvoj rytmického cítění, verbální i neverbální komunikace, rozvoji schopnosti výrazu pohybem, ale i poznávat všechny divadelní složky.⁸²

R. Michlíčková dále zdůrazňuje, že cíle jsou obecně vnímány v rovině sociální, osobnostní a dramatické.

Sociální rovina rozvíjí kooperaci, vztahy ve skupině, umožňuje poznávat nové světy, lidi, život.

Osobnostní rovina rozvíjí pozornost, vnímání, postoje, vlastní motivaci, zájem, inteligenci, tvořivost, komunikaci.

Dramatická rovina učí porozumění divadlu, dramatičnosti, rozvíjí dovednosti v dramatické oblasti.⁸³

---

⁸¹ MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS. 1998.

⁸² MICHLÍČKOVÁ, Radmila. *Dramatická výchova v MŠ, díl 1*. Metodický portál: Články [online] [cit. 2017-02-26]. Dostupný z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/PVC6I/7849/DRAMATICKA-VYCHOV-MS-%E2%80%93-IICAST.html/>>

⁸³ Tamtéž.

3.3 Principy dramatické výchovy

Dramatická výchova se řadí do oblasti činnostního učení – dítě se učí aktivním poznáváním a v jeho průběhu získává zkušenost použitelnou v dalším životě. Prožitek, který si dítě z činností odnáší, může ovlivnit jeho chování a postoje v podobných životních situacích. Ujasnění si základních principů dramatické výchovy (viz níže), na kterých je založená, nám může pomoci ji pochopit.⁸⁴

Princip aktivity, prožitku a zkušenosti

Být pro dítě aktivní znamená bez obav projevit svůj názor, potřeby a zájmy, uplatnit zkušenosti, o věcech nemluvit, ale dělat je. Když je dítě aktivní, ale i když odpočívá, neustále něco prožívá. Jeho prožitky se vztahují k předchozím zkušenostem a nelze zaručit, aby všechny děti prožívaly stejnou událost stejným způsobem. Dospět ke zkušenosti vlastní aktivitou a prožitkem je pro dítě intenzivnější a opravdovější, než kdyby mu bylo neustále předkládáno ponaučení.⁸⁵

Princip hry

Podle E Machkové je hra „*činnost, která se uplatňuje po celý život člověka, byť v různých životních obdobích v různé intenzitě a podobě. U dítěte předškolního je hlavní a zcela převažující náplň času v bdělém stavu.*“⁸⁶

Dítě si hraje, protože má potřebu účastnit se života dospělých, pomáhá mu porozumět světu a pochopit ho. Hra odráží stupeň psychického a fyzického vývoje dítěte, pomáhá mu navazovat kontakt s dospělými i s vrstevníky, modeluje skutečné sociální situace. Hra je formou zdravé existence samotného dítěte i životní praxe a cestou k pochopení lidského konání.⁸⁷

---

⁸⁴ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

⁸⁵ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

⁸⁶ MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Akademie múzických umění. 2007. s. 13.

⁸⁷ OPRAVILOVÁ, Eva. GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Kurikulum předškolní výchovy 4. díl. Zima v mateřské škole*. Praha: Portál. 1998.

E. Svobodová a H. Švejdová zdůrazňují, že pokud mají být dramatické činnosti skutečně pro dítě hrou, neměly by nikdy porušit dvě nejdůležitější zásady.

1. Hra je svobodná aktivita a nikdo by do ní neměl být nucen.

2. Hra nepřináší účastníkům žádnou výhodu, ani hmotný prospěch – hrajeme si pro radost.⁸⁸

Princip hry v roli

Hra v roli je principem a současně i metodou dramatické výchovy. Pro předškolní věk je metodou zcela přirozenou, která otvírá dveře poznání. Základním pravidlem je hra „na jako“, při které vycházíme z jednoduchého zobrazení a přidáváme jednání v situaci. Může působit jako obranný mechanismus, zároveň existují situace, kdy by dítě mělo být samo sebou.⁸⁹

Princip tvořivosti a fikce

Prostředkem umožňujícím tvořivost je fikce a fiktivní situace, které mají pro dítě funkci obranného mechanismu. Učitelka by měla přijímat nápady dětí, hledat možnosti – nespokojit se pouze s jediným řešením situace a završit činnosti tak, aby byly přijatelné pro každé dítě.⁹⁰

E. Machková nás seznamuje s kreativními situacemi jako situacemi vyvolávajícími tvořivost. Podle ní jsou to: „*situace rozporné, neuspořádané, nevyřešené, poskytující možnost variací a hledání, experimentaci.*“⁹¹

O fikci E. Machková píše jako o určité symbolizaci, která rozšiřuje okruh zkušeností a hráčům poskytuje bezpečí. Dovoluje odstup od situace, která vyvolává v dítěti radost nebo silné emoce a dává mu možnosti, jak hledat nejvhodnější řešení.⁹²

---

⁸⁸ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

⁸⁹ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Akademie múzických umění. 2007. s. 19.

⁹² Tamtéž.

Princip partnerství

Tento princip lze vnímat jako vztah mezi lidmi založený na vzájemném respektování, empatii a úctě, ve kterém nedochází k rivalitě, ale ke spolupráci a vzájemné pomoci. V mateřské škole by tento vztah měl fungovat jak mezi učitelkou a dítětem, tak i mezi učitelkami a ostatními pracovníky mateřské školy. Z toho vyplývá, že cílem učitelky by mělo být vytvoření takové atmosféry, ve které nedochází ke vzájemnému ubližování mezi dětmi. Atmosféry, kde se děti respektují a pomáhají si.⁹³

Princip objevů, zkoumání, experimentace a improvizace

Zkoumání a experimentování je pro děti hrou, ale učitelce přináší pedagogický záměr, který zužitkuje v jejich vzdělávání. Každá hra je pro dítě zužitkovatelným výzkumem, experimentem otevírajícím vrátka k dalšímu zkoumání. Nástrojem zkoumání a experimentování je improvizace, která je podle H. Švejdové metodickým základem dramatické výchovy.

Významným znakem improvizace je cílevědomost a schopnost využít dětské nápady tak, aby splnily vytyčený cíl.⁹⁴

Princip psychosomatické jednoty a empatie

Psychosomatická jednota jakožto jednota duše a těla, je předpokladem k poznání sebe sama i ke sdílení prožitků s ostatními. Pro předškolní dítě by měla být samozřejmostí.⁹⁵

„Empatie projevená dítěti je jedním ze základních požadavků na chování pedagoga v mateřské škole vůči dítěti a cestou k zachování psychosomatické jednoty. Empatie a respektování pocitů, prožitků a názorů dítěte jsou základními požadavky na fungující principy dramatické výchovy.“⁹⁶

---

⁹³ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž. s. 58.

3.4 Metody dramatické výchovy

J. Valenta zdůrazňuje, že pojem metoda v dramatické výchově může mít několik významů různé šíře. Metoda jako:

- Celý systém dramatické výchovy.
- Základní koncepční princip – hra v roli.
- Soubor nebo skupina dílčích postupů.
- Konkrétní postup.⁹⁷

E. Machková se o pojmu metoda zmiňuje takto: „*metoda v nejobecnějším slova smyslu znamená cestu k cíli, která rozhoduje o jeho dosažení. V pedagogice je vykládána jako záměrné uspořádání činností učitele a žáků, směřující k naplnění cílů pedagogických.*“⁹⁸

Metody dramatické výchovy se shodují se spontánní dětskou hrou, i s divadelními metodami, umožňují dětem prožitek, zkušenost a aktivitu. Pedagog by neměl omezovat dětskou fantazii a tvořivost, ale naopak ji podněcovat, aby se dítě nebálo sdělit, co prožívá. Snažit se vytvářet takové fiktivní situace, ve kterých se budou děti cítit bezpečně, protože v nich vystupují zcela jiné děti v roli postav. Tyto metody poskytují vytvoření příležitostí pro spolupráci, pomoc, partnerství, objevovat, improvizovat a experimentovat.⁹⁹

3.4.1 Metody dramatické výchovy využitelné v mateřské škole

Hra v roli – Vychází ze spontánní hry předškolního dítěte. Pokud pedagog dítěti hru v roli nabídne, on ji svobodně přijme, projeví se ve hře jeho spontaneita. Hra v roli se dělí na tři základní typy:

- a) Simulace – dítě, hráč, je samo sebou.
- b) Alterace – hráč představuje ve hře jinou osobu a hraje ji tak, jako by byl danou osobou.

---

⁹⁷ VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Agentura STROM. 1997.

⁹⁸ MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Akademie múzických umění. 2007. s. 94.

⁹⁹ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

c) Charakterizace – dítě hraje roli na „jako“ (např. jak by se asi chovala protivná Janička?).

Improvizace – Hra bez předchozí domluvy, která je určená spíše pro starší děti. Má jasně vymezený prostor, roli a čas.

Štronzo – Kouzelné slovo, které znamená KONEC, ZASTAVENÍ. Důležitá technika využívaná ke zklidnění dětí, k soustředění.

Asociační kruh – Asociace je myšlenkové spojení, jeho logiku zná pouze samo dítě, např. „ Když se řekne bačkůrka, napadne mě...“

Narativní pantomima – Spojuje vyprávění s pantomimickým ztvárněním. Vychází ze spontánní dětské hry a umožňuje dětem danou situaci prožít hlouběji, pochopit a zapamatovat si ji.

Diskuse – Má nezastupitelnou roli. I když není typicky dramatická a je nejčastěji používanou metodou v mateřských školách. Kladené otázky by měly být otevřené, aby nabízely rozličné odpovědi a provokovaly k dalším otázkám.¹⁰⁰

Právě tyto metody (techniky a hry) nejvíce uplatňují při práci s dětmi v mateřské škole. Společně se snažíme, aby se děti v naší mateřské škole cítily bezpečně, aby pocit bezpečí zažívaly jak ze strany učitelek, tak ze strany ostatních dětí. Stanovujeme si pravidla společného soužití tak, aby si děti vzájemně neublížovaly, aby si uvědomovaly, že konflikty se dají řešit i jinak než silou.

3.5 Hudebně dramatická výchova v mateřské škole

Hudebně dramatická výchova nemá přesné vymezení, přesnou definici, proto se pokusím definovat význam tohoto spojení pro předškolní výchovu. V hudebně dramatické výchově se prolínají prvky jak hudební, tak i dramatické výchovy, např. tím, že vnášíme prvky dramatické do hudební výchovy a naopak. Spojením pohybu, hudby, emocí, pocitů a dramatické akce vznikne hudebně dramatická činnost. Prostřednictvím hudebně dramatických činností se dítě seberealizuje, rozvíjí se a hledá a nachází nové možnosti projevu.

---

¹⁰⁰ SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011.

Jsem zcela přesvědčena o tom, že u dětí není až tak důležité na co si hrají, ale co si ve své hře prožijí.

Do hudebně dramatických činností bych zařadila dramaturgii písničky, hudební pohádku, dětský muzikál, pantomimu na hudbu nebo, mnou velice oblíbenou, besídku.

3.5.1 Dramatizace písničky

Pro dramaturgii jsou nejideálnější lidové písničky. Vyprávějí nám velké množství příběhů a tím otevírají cestu fantazii. V lidových písních je obsažena zkušenost, moudrost a porozumění i soucit. Při této práci děti získávají velmi cenné zkušenosti s různými lidskými situacemi, s vývojem lidského charakteru a postojů.¹⁰¹

Z. Šimanovský, psycholog a autor mnoha knih s lidovou hudbou pro děti, se zamýšlí nad tím, proč dramaturgovat lidové písničky. Dle něj přináší účastníkům zisk v několika podobách:

- rozvíjí schopnost komunikace,
- prohlubuje schopnost vyjadřovat se srozumitelně,
- rozvíjí schopnost více rozumět druhému,
- je zdrojem poznání lidských charakterů, vzájemné podobnosti lidí, soucitu a úcty k nim,
- setkání s poezií v textech, s hudebností.¹⁰²

Dramaturgii písně vychází z textu a nabízí dětem nový a přitažlivý prostor pro vyjádření. Je to tvůrčí činnost, která by měla probíhat v prostředí vzájemné důvěry a svobody vyjadřování. Jak říká ve své knize Z. Šimanovský, a já naprosto s jeho názorem souhlasím: „*Dramaturgii písní může velmi pozitivně ovlivnit sociální chování dětí a naučit je aktivnímu přístupu k životu.*“¹⁰³

---

¹⁰¹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. TICHÁ, Alena. BUREŠOVÁ, Věra. *Písničky a jejich dramaturgii*. Praha: Portál. 2000. 1. vydání.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. TICHÁ, Alena. BUREŠOVÁ, Věra. *Písničky a jejich dramaturgii*. Praha: Portál. 2000. 1. vydání. s. 33.

Při práci s písničkou ráda čerpám z knihy Z. Šimanovského¹⁰⁴, který uvádí postup, jak lidovou písničku dramatizovat. Tento způsob práce se mi velice osvědčil, proto bych ho ráda uvedla i zde:

1. Výběr předlohy – společně s dětmi zvolíme písničku s ohledem na dané téma.
2. Rozbor písně – zajímavé nápady dětí poznamenujeme, určíme si situaci.
3. Improvizace – např. pantomima, ztotožnění se s příběhem pomocí vlastních zážitků.
4. Volba základních kamenů příběhu – sestavujeme příběh.
5. Rozehraní částí příběhu.
6. Propojení situací v celek.
7. Opakování představení.

Při dramatizaci písničky jde vždy o společnou práci s dětmi, o dětskou aktivitu, fantazii a představivost. Neměli bychom, jako pedagogové, lpět na představách, jak by to „ mělo vypadat“, ale vždy by mělo jít jen o výsledek dětské radosti a aktivity. Podle mých zkušeností se děti do těchto činností velice rády zapojují, dělají z nich „událost“, na kterou se těší a při které se nám, jako učitelkám, všechna práce s přípravou stonásobně vrátí v konečném výsledku.

3.5.2 Hudební pohádka

Eva Jenčková¹⁰⁵ charakterizuje hudební pohádku jako specifický hudební žánr proložený vyprávěním nebo mluveným slovem a hudbou. Hudba zde zasahuje do dějové linie a má vliv na kompoziční strukturu. Pohádkový děj otevírá možnosti integrace hudebních, dramatických, slovesných i pohybových aktivit dětí. V hudební pohádce dochází ke spojení hudebních a slovesných prostředků tímto způsobem: hudba dotváří slovo a umocňuje jeho význam, slovo komentuje hudbu a pomáhá upřesnit její obsah, a hudba se podílí na rozvíjení dějové linie.

---

¹⁰⁴ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. TICHÁ, Alena. BUREŠOVÁ, Věra. *Písničky a jejich dramatizace*. Praha: Portál. 2000. 1. vydání.

¹⁰⁵ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební pohádka. 1. díl*. Hradec Králové: TANDEM. 2007.

Spolu s dětmi se vydáváme na cestu za hudební pohádkou. Potěší malé i velké, umí kdekoho pořádně zaměstnat – muzikanty, vypravěče, zpěváky, tanečnický i herce. Hudební pohádka nebo příběh dokonale vyhovuje nárokům na výběr učiva pro předškolní věk v rámci RVP PV. Je integrované povahy a nám, učitelům, nabízí příležitost zapojit do společné práce všechny děti s různými hudebními dispozicemi.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební pohádka. 1. díl.* Hradec Králové: TANDEM. 2007.

4 POSTUP PŘI TVORBĚ PROGRAMŮ HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Ve svých návrzích programů na využití hudebně dramatických činností se snažím aplikovat teoretické poznatky z předchozích kapitol a funkčně propojit poznatky o efektivní hlasové výchově s dramatickými prvky. Tyto návrhy, které jsem vytvořila pro děti ve věku 3 – 6 let, mohou být využitelné v mateřských školách jako program na veřejné vystoupení na oslavu svátku Vánoc. Inspirací mi byli Eva Jenčková, Zdeněk Šimanovský, Alena Tichá, Milena Raková, Dagmar Šottnerová nebo Eva Kulhánková, kteří ve svých dílech uvádí spoustu námětů pro hudebně dramatickou činnost s dětmi v mateřských školách.

Při své práci vycházím z toho, že tvorba programu na veřejné vystoupení souvisí vždy s oslavami různých lidových svátků. Do těchto svátků se promítají lidové zvyky a tradice, které hrají důležitou roli nejen při výchovném působení na dítě, ale v životě každého z nás. Zvyky a obyčeje se většinou vázaly na proměny přírody během celého roku. Jsou chápány jako kulturní dědictví přecházející z generace na generaci a souvisí s nimi kultura našich předků. Podle D. Šottnerové,¹⁰⁷ která píše o lidových svátcích a zvycích pro děti, má každý svátek svůj smysl a význam. Lidová kultura plní v životě dítěte důležitou estetickou funkci a díky ní se rozvíjí harmonická osobnost dítěte.

Nemalým pomocníkem a velkým vzorem mi při této práci bývá sborník vánočních pohádek, koled a písniček E. Jenčkové¹⁰⁸, ze kterého ráda čerpám náměty pro tvorbu programů na veřejná vystoupení. Při tvorbě vánočního programu se snažím dodržovat určité „desatero“, které níže uvádím a které ve svém výsledku přináší neobyčejný zážitek:

- takto tematicky zaměřené vystoupení dává dětem příležitost ověřit si vlastní hudební schopnosti v zážitkových situacích, dává jim možnost rozvoje spolupráce a vnímavosti,
- vhodnou příležitostí k výše zmíněnému jsou lidové svátky v roce, ale i roční období (zima – Vánoce),

¹⁰⁷ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice*. Olomouc: Rubico. 2008.

¹⁰⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební nadílka*. Hradec Králové: Tandem. 2000.

- délka vystoupení by neměla přesáhnout 30 minut,
- při dramatizaci je důležité střídání činností, aby výsledkem snažení byl esteticky hodnotný celek,
- do programu lze zařadit říkadla, lidové písně, pohybové hry, hudební pohádky, dětské verše, ale i výsledky dětské kreativity,
- důležitá je role učitelky, která by měla být dětem partnerem i rádcem,
- kontakt s publikem (společné zpívání, předávání dárků vyrobených dětmi),
- přitažlivý název pro vystoupení,
- co nejpřirozenější dětský projev,
- dopřát dětem uznání za dobře vykonanou práci (samozřejmostí by mělo být i uznání všem pedagogům, pracujících na projektu).

V programu je důležité střídat všechny činnosti – pohybové, dramatické, hudební (zpěv, hudební dramatizace, instrumentální hra) i kreativní, jak již bylo řečeno výše.

Hudební činnosti

Zpěv: střídání zpěvu sólového se sborovým vnáší oživení do dramaturgie, hudební dramatizace vede dítě k emotivnější interpretaci. Melodizace říkadel, pranostik a hádanek je vokální kreativitou.

Instrumentální hra: nejběžněji využívaný je rytmicko-melodický doprovod písní orffovským instrumentárem, individuální nebo skupinová instrumentální hra bývá používána jako doprovod dětského pohybového projevu nebo jako zvukomalebný spojovací článek mezi jednotlivými čísly besídky.

Pohybové činnosti

Hra na tělo (tleskání, pleskání, podupy) přispívá k rytmické, tempové a dynamické složce dětského projevu.

Chůze a drobný běh se ve spojení s pantomimou stává součástí hudebně pohybových her.

Pantomima napomáhá obsahovému porozumění, podněcuje spontánnost.

Taneční prvky (poskoky, otočky, natáčení) jsou součástí písní a skladeb tanečního charakteru, mohou být nacvičené nebo dětmi improvizované, kombinace sólového nebo skupinového tanečního projevu.

Dramatické činnosti

V mluveném slově se uplatňuje sólová, sborová recitace, dětské dialogy, vyprávění.

Mimika je nejjemnější dramatický prostředek. Při spontánním dětském projevu bývá mimovolná, působí přirozeně a napomáhá zvýraznění klíčových míst.

Gesta jsou odrazem duševního stavu dítěte. Je nutné, aby byla přirozená k celkovému působení a vyznění díla.

Kreativní činnosti¹⁰⁹

- nedílná součást všech hudebních aktivit, která bývá vítaným zpestřením veřejného vystoupení,
- děti vlastnoručně vyrábí rekvizity, drobné dárky nebo kostýmové doplňky.

4.1 Přípravné činnosti – motivace

Všechny činnosti předcházející samotnému nácviku besídkového programu by měly být vhodně motivovány, a to tak, aby děti k programu přistupovaly s radostí a chutí něco nového vytvořit. Jak už jsem se zmínila (viz výše), nejvhodnější motivací je samotný prožitek. Proto všechny činnosti probíhají již začátkem adventního období ve vánočně vyzdobené třídě, ve které znějí vánoční koledy. Děti smýšlejí o Vánocích jako o čase dárků, ale rozhodně je důležité připomenout jim původní smysl Vánoc. Vyzdvihnout, že je to čas k radosti, k veselí, ke štěstí. Je to čas být pospolu s pocitem bezpečí a na obdarování nejen dary, ale i kouskem lásky mezi bližními.

---

¹⁰⁹JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební nadílka*. Hradec Králové: Tandem. 2000.

S dětmi si připomínáme lidové pranostiky vážící se k jednotlivým svátkům, čteme vánoční příběhy a pohádky, zpíváme koledy s instrumentálním doprovodem na rytmické nástroje, hrajeme hry na rozvoj osobnosti, vyrábíme kulisy, dárky nebo doplňky ke kostýmům.

Ráda bych zde uvedla některé svátky a k nim vážící se pranostiky, inspirovaná D. Šottnerovou.

Příklady lidových pranostik:¹¹⁰

- Studený prosinec – brzké jaro.
- Mírný prosinec – mírná zima.
- Mléčná dráha v prosinci jasná, bude v příštím roce úroda krásná.
- Svatý Martin: Na svatého Martina kouřívá se z komína a na svatou Kateřinu schováme se pod peřinu.
- Svatá Kateřina: Svatá Kateřina dává housle do komína
- Svatá Lucie: Svatá Lucie noci upije, ale dne nepřidá.

Příklady her na rozvoj osobnosti, dramatické a pohybové hry¹¹¹

Kdo k tobě patří: děti si berou z košíčku polovinu srdíčka a úkolem je najít kamaráda se stejnou druhou polovinou.

Hra na světlo: navození představy světla, čeká na nás něco příjemného, cesta vede do kopce (pracujeme s představami, lze vyjádřit i pantomimicky).

Hra na peklo: třídu vyzdobíme jako peklo, vyrobíme růžky, založíme pomyslné ohniště, sedíme kolem „ohně“, zpíváme čertí písničky, říkáme čertí básničky, hrajeme na rytmické nástroje jako „ Čertí kapela“.

Chlupatý čert: dítě „čert“ má na oblečení nacvakané kolíčky (chlupy), honí ostatní děti, které se mu snaží kolíček sebrat a připnout sobě. Výměna rolí – kdo má nejvíce kolíčků, stává se „čertem“.

---

¹¹⁰ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005.

¹¹¹ Tamtéž.

Závody čertů: děti vytvoří dvě čertí družstva a závodí mezi sebou např. v podlézání řetězu, v běhu v pytli, v prolézání díry do pekla (dlouhý textilní pytel) apod.

Na co se hraje u muziky: na zemi leží obrázky různých předmětů a hudebních nástrojů (i z Orffova instrumentáře) a děti hádají, na co se hraje k tanci a ke zpěvu.

Zpěv koled – podle D. Šottnerové je koleda „*obřadní schůzka spojená se zpěvem písní a popěvků a říkadel, za něž koledníci dostali dary.*“¹¹² S dětmi říkáme koledy rytmicky, jako říkadla, nebo zpíváme s doprovodem rytmických nástrojů a klavíru.

Příklady koled (říkadel):

*Běžela liška po ledu,
ztratila klíček od medu.*

*Kdo ho má, ať ho dá,
ať se liška nehněvá.*

*Běžela liška k háji,
hoňte si ji, páni!*

*Já ji honit nebudu,
zmeškal bych já koledu.*

*Dědečku, dědečku koleda,
dejte voříšek nebo dva,
nedáte-li voříšek,
spálíme vám kožíšek,
dáme ho do pekárny,
von se vám tam na prach spálí,
dáme vám ho do pece,
von se vám tam upeče.*¹¹³

Výběr koled vhodných pro zpěv dětí v mateřské škole:¹¹⁴

Pojďte, chlapci k nám, koledy vám dám.

Z jedné strany chvojka.

Narodil se Kristus Pán.

Stojí vrba košatá.

¹¹² ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. Olomouc: Rubico. 2004. s. 25.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

Půjdem spolu do Betléma.

Já bych rád k Betlému.

Pásli ovce Valaši.

Já malý přicházím.

Jak jsi krásné neviňátko.

Nesem vám noviny.

Štědrej večer nastal.

5 NÁVRH PROGRAMU HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH ČINNOSTÍ PRO DĚTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V poslední kapitole představím vlastní didaktické návrhy na vytvoření programu k vybraným hudebně dramatickým činnostem, které jsem realizovala v MŠ Hořehledy, která je součástí ZŠ a MŠ Spálené Poříčí.

V příkladech námětů vycházím z předpokladu, že děti seznamuji v průběhu ranních aktivit s lidovými zvyky a obyčejí, které se vztahují k adventním a vánočním svátkům. K naplnění těchto aktivit jsou mi nenahraditelným pomocníkem knihy od Dagmar Šottnerové: *Adventní čas a Vánoce*, dále pak publikace od Evy Jenčkové. Nacházím v nich odpovědi na spoustu otázek týkajících se Vánoc, říkadla, rozpočítadla, ale i lidové písně a koledy, které využívám při tvorbě besídkového programu. Rovněž se snažím o integraci do všech oblastí podle RVP PV, to znamená i do výtvarných a pracovních činností. Dalším předpokladem je správná manipulace s rytmickými a melodickými nástroji.

5.1 Cíl hudebně dramatického programu

Cílem praktické části mé diplomové práce bylo vytvoření vlastního programu pro hudebně dramatickou výchovu v mateřské škole, využitelného při veřejném vystoupení, např. při předvánoční besídce pro rodiče a veřejnost.

Předvánoční program tvořím pro naši jednotřídní mateřskou školu velice ráda a děti k této činnosti přistupují vždy s nadšením a elánem, ať už se jedná o ty nejmenší tříleté nebo předškoláky. Ve své učitelské praxi jsem se setkala s názorem, že tato činnost děti stresuje a proto některé kolegyně veřejná vystoupení vůbec netvoří. S tímto názorem nesouhlasím, protože v naší mateřské škole se besídky setkávají s ohromným úspěchem jak u rodičů, tak u široké veřejnosti. Všechny děti jsou veselé, na každý den se velice těší, projevují svoji kreativitu, fantazii a spolupráci. V konečném výsledku pak můžeme ostatním nabídnout nevšední a nezapomenutelný zážitek dětské tvořivosti.

Do programu zařazuji vánoční písně a koledy, lidové tanečky, říkanky a básničky s vánoční tematikou, s tematikou Mikuláše a čertů, dramatizaci písniček i hudební pohádky. Vystoupení se účastní všechny děti z naší mateřské školy – od tříletých po šestileté.

Snažím se proto výběr repertoáru přizpůsobit věkovému složení dětí a nabídnout i těm nejmenším možnost předvést svoji kreativitu.

Dílčí cíle hudebně dramatického programu:

- pomocí pohádky, písničky i říkadel seznámit děti s tradicemi Vánoc,
- umět prožívat a radovat se ze všeho, co nám nabízí hudba,
- vytvořit si pozitivní vztah k umění,
- pomocí hudby rozvíjet a zkvalitňovat řečové dovednosti, komunikaci a slovní zásobu,
- radovat se z pokroků a úspěchů,
- překonat ostych z vystoupení před veřejností,
- posilovat sebevědomí, podporovat seberealizaci a samostatné rozhodování, spolupráci,
- využití jednoduchých hudebních nástrojů k doprovodné hře,
- navození co nejpřirozenější atmosféry, klidu při nácvičce, aby se každé dítě cítilo bezpečně.

5.2 Didaktický námět: Hudební pohádka s dramatisací

Název pohádky: NARODIL SE JEŽÍŠEK

Věk: 5-6 let

Cíl didaktického námětu: nacvičit hudební pohádku na veřejné vystoupení.

Dílčí cíle didaktického námětu:

- dítě překoná ostych z vystoupení před veřejností,
- dítě posílí své sebevědomí, dokáže se samostatně rozhodnout,
- dítě se seznámí s tradicemi Vánoc vhodnou motivací (koledy, pracovní listy, čtení příběhů).

Odhadovaná časová náročnost: 25 minut

Pomůcky, scéna a kostýmy pohádky:

- papírové čepice pro krále, papírový Betlém, andělská křídla, plyšová zvířátka (husa, ovečka), rolničky, triangl, papírová hvězda, zelená větvička (myrha)
- pohádka se odehrává ve vánočně vyzdobené herně, aby každý divák poznal, že jsme v Betlémě

Motivace: přiblížit dětem lidovou tradici Vánoc rozličnými činnostmi, aby pochopily smysl těchto svátků.¹¹⁵ Motivačními činnostmi jsou např.:

- Charakteristika období.
- Historický původ Vánoc.
- Vánoční symboly.
- Četba vánočních příběhů (příloha 1, 2).
- Pracovní list (příloha 3).

Postup při nácvičku zpěvu koled: viz výše (kapitola 2.2.3).

Pohádka vychází z legendy o narození Ježíška. Scénář je určený pro děti předškolního věku, které mají rozdělené role, zároveň všechny účinkující děti zpívají koledy za doprovodu klavíru. Scénář je navržený mnou v tomto znění (viz níže).

SCÉNÁŘ POHÁDKY

Vypravěč: *„Před dávnými a dávnými lety v jedné daleké zemi se odehrál tento příběh“....(u ohně se hřejí pastýři, je jim zima, jsou ospalí)*

Pastýři: *„Brr, to je dnes ale zima! Ještě, že se máme kde ohřát. Chce se nám spát. Lehnete si a trochu se vyspíme“.* (zívnu a položí se na zem)

Koleda: *TICHÁ NOC* - slabý cinkot rolniček, přichází Andělé a zpívají, možno hrát pouze melodii, beze slov. (viz Příloha 4)

Andělé: *„Pastýři, pastýři, vstávejte“* (pokynou rukou)

Pastýři: (probouzejí se, mnou si oči, nevěřičně ukazují)

---

¹¹⁵ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. Olomouc: Rubico. 2004.

„Co je to? Kdo je to? Kde se tu vzali? To jsou andělé!“

Andělé: *„Nebojte se, neseme vám dobrou zprávu. Dnes se v Betlémě narodil Ježíšek. Narodil se Váš Spasitel, ten, na kterého čekáte. Vyprávějte to všem, koho potkáte.“*

Koleda: *NESEM VÁM NOVINY* - Andělé zpívají a zmizí do tmy. (viz Příloha 5)

Pastýři: *„Byl to jen sen? Přesvědčíme se! Ano, půjdeme se tam podívat a cestou se zahřejeme zpěvem. A vezmeme dárky a dáme je Ježíškovi.“* (vstanou, vezmou zvířátka - ovečku, husu, chodí v prostoru, usednou na určeném místě)

Koleda: *PÁSLI OVCE VALAŠI* (viz Příloha 6)

Vypravěč: *„Než pastýři dojdou k Betlému, pojďme se podívat, co se děje jinde.“*

Muzikanti:

1. *„Kamarádi, dnes v noci se mi zdál zvláštní sen - přišel ke mně Anděl a řekl mi, abych šel do Betléma.“*

2. *„To není možné, mně se to zdálo také...“*

3. *„A mně ten Anděl řekl, že se narodil syn Boží, ať se mu jdu poklonit.“*

4. *„Tak tedy půjdeme do Betléma, zahrajeme si a zazpíváme!“*

Koleda: *PŮJDEM SPOLU DO BETLÉMA* - zpívají muzikanti. (viz Příloha 7)

Vypravěč: *„Také muzikanti jsou na cestě do Betléma, ale nebyli jediní, v nedaleké vesnici se opět objevili andělé.“* (cinkot rolniček, vesničané leží na zemi a spí)

Andělé: *„Vstávejte lidé, nespěte tuto noc!“* (lidé se probouzí, ukazují si na Anděly a diví se)

Vesničané: *„To jsou andělé! Podívejte se, opravdoví andělé! To není sen!“*

Andělé: *„Vstaňte a pospěšte k Betlému, narodilo se tam dítě. Váš Spasitel, ten, na kterého čekáte. Jděte se mu poklonit a vezměte mu dary. A můžete si cestou i zazpívat.“* (andělé zamávají křídly)

Vesničané: *„Tak na co čekáme? Jdeme, pojďte rychle! Co si k tomu zazpívat?“*

Koleda: *JÁ BYCH RÁD K BETLÉMU* - zpívají všichni, na konci koledy přejdou k pastýřům a sednou si k nim. (viz Příloha 8)

Vypravěč: *„V tuto krásnou noc mnoho lidí nespí. Mezi nimi jsou i tři tajemné postavy, putující přes poušť z Egypta. Vede je hvězda, která se objevila na nebi.“* (ukáže na hvězdu, vejdou Tři králové)

Koleda: *MY TŘI KRÁLOVÉ* – králové přichází se zpěvem, zastaví se u pastýřů a pokloní se. (viz Příloha 9)

Tři králové: „*Dobrý večer lidé.*“ (všichni pozdraví) „*Pomozte nám, prosím, hledáme malé dítě. Jmenuje se Ježíš, chceme se mu poklonit. Měla nás k němu dovést hvězda.*“ (všichni vstanou a ukazují na hvězdu)

Koleda: *JAK SI KRÁSNÉ NEVIŇÁTKO* - zpívají všichni. (viz Příloha 10)

Tři králové: (každý říká Ježíškovi, jaké dary mu přinesli)

1. „*Já ti nesu zlato, protože jsi král.*“

2. „*Já ti nesu kadidlo, protože jsi Syn Boží.*“

3. „*Já ti nesu myrhu, protože jsi člověk a jako člověk zemřeš!*“

(dary položí k Ježíškovi, políbí ho a vrátí se zpět na své místo, všechny postavy stojí ve dvou řadách, chytanou se za ruce a společně zpívají)

Koleda: *NARODIL SE KRISTUS PÁN* - dozpívají a ukloní se. (viz Příloha 11)

Vypravěč: „*To je konec našeho vánočního příběhu. Pokoj lidem dobré vůle.*“

(Vypravěč třikrát klepne na triangel na ukončení příběhu. Všechny děti jdou do popředí a ukloní se).

5.2.1 Realizace námětu a reflexe

Vhodnost vybraného zpracování vánoční pohádky jsem si ověřila v praxi, při nácviu s dětmi, kterému předcházely již uvedené (viz výše) motivační činnosti. Zkoušení probíhalo v průběhu tří týdnů, vždy při ranních a odpoledních aktivitách. Děti porozuměly tématu adekvátně svému předškolnímu věku, spolupracovaly, měly radost z každého úspěchu, kterému předcházely již zmíněné třítydenní přípravy. Při tvoření pomůcek k pohádce se děti velice snažily o co nejlepší výkon, který ve výsledku přinesl uznání od publika. Přesvědčila jsem se, že navozením klidné a přátelské atmosféry v duchu vánočních tradic přispěje k rozvoji dětské spolupráce, kreativity, posílí dětské sebevědomí a děti před veřejností vystupují s jistotou, beze studu. O to větší radost pak všichni prožíváme při úspěšném vystoupení před rodiči a veřejností.

5.3 Didaktický námět: Vánoční besídka

Program vánoční besídky jsem navrhla a sestavila sama v tomto znění a pořadí (viz níže). Je určený pro všechny děti v mateřské škole. Každé dítě si v tomto programu najde svoji oblíbenou činnost.

Název: MY SE ČERTŮ NEBOJÍME

Věk: 3-6 let

Cíl didaktického námětu: nacvičit s dětmi všech věkových kategorií program říkanek, básniček, pohybových písniček, dramatizace na veřejné vystoupení, besídku.

Dílčí cíle didaktického námětu:

- dítě se seznámí s tradicí svátku svatého Mikuláše (vhodná motivace),
- dítě pomocí hudby a pohybu rozvine a zkvalitní své řečové dovednosti a slovní zásobu,
- dítě překoná ostych z vystoupení před veřejností,
- dítě posílí své sebevědomí a spolupráci s ostatními dětmi.

Odhadovaná časová náročnost: 30-40 minut

Pomůcky, scéna a kostýmy:

- rytmické hudební nástroje (rolničky, triangel, chřestidla, drhla), ocásky, stuhy, zvoneček, papírové hvězdy,
- vánočně vyzdobený sál kulturního domu,
- kostýmy čertíků, kulisy pekla.

Motivace: přiblížit a vysvětlit dětem lidovou tradici svátku svatého Mikuláše činnostmi vhodnými i pro nejmenší děti:¹¹⁶

- charakteristika adventního období, časové zařazení,
- četba pohádek a příběhů,

¹¹⁶ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005.

- pracovní listy,
- rozhovory, vyprávění.

Navržený program jsem s dětmi zrealizovala v tomto pořadí (viz níže).

ČERT A ČERTICE

Popis aktivity: Pohybová improvizace, děti mají na hlavách vyrobené čertí růžky.

Čas realizace: 2 minuty

<i>Čertice mi řekla,</i>	(děti sedí v podřepu)
<i>ať vylezu z pekla.</i>	(děti vstávají, rozhlíží se)
<i>Lezu, lezu do komína,</i>	(šplhat do výponu)
<i>venku bude velká zima.</i>	(tleskat nad hlavou)
<i>Jestli bude velký mráz,</i>	(obejmout tělo rukama, poskakovat)
<i>do pekla se vrátím zas.</i>	(do podřepu, hřát ruce nad ohněm)

Převzato z praxe.

KOLÉBALA BÁBA ČERTA

Popis aktivity: Taneček, dramatická improvizace, zpěv svižný a energický.

1. sloka: děti kolébají pomyslného čertíka v náručí, na poslední verš dupají do rytmu,
2. sloka: děti kolébají čertíka v náručí, ukazují prstem „ ty, ty, ty – tak ti bába nařeže.

Čas realizace: 2 minuty

Ko - lé - ba - la bá - ba čer - ta na pa - řiz - ku
 du - bo - vým: „Ha - jej, da - dej, můj čer -
 tí - ku, však já na tě ne - po - vim.“

Obrázek 1 – Píseň Kolébala bába čerta¹¹⁷

*Kolébala bába čerta,
 na pařízku dubovým.
 Hajej, dadej můj čertíku,
 však já na tě nepovím.*

*Kolébala bába čerta,
 na dubovým pařeze.
 Nebudeš-li čerte spinkat,
 tak ti bába nařeže.*

CO VÍME O ČERTOVI¹¹⁸

Popis aktivity: Děti stojí v řadě, říkanku říkají po verších tak, jak stojí vedle sebe, směrem k publiku. Nezapomínáme na hlasitý a dramatický projev.

Čas realizace: 2 minuty

*To je nám záhada.
 Nikdo nikdy neviděl čerta,
 a přeci víme, jak vypadá.
 Má kopyto na jedné noze
 a umí létat po obloze.*

*A víme, že smrdí sírou,
 proletí komínem i jinou dírou.
 A víme, že je hrozně starý
 a hloupý a zlý a provádí čáry.
 A je strašně chlupatý.*

¹¹⁷ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005.

¹¹⁸ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005.

Má rohy a oháňkou mává.
Kdepak, to není kráva.
Víme, že bydlí v pekle,
a víme, že žádné peklo není,
a víme, že hudruje vztekle,
asi takhle: blekle, blekle.

Každý ho umí popsat od hlavy po
paty.
Kdoví, čím je to vina.
Bude v tom nějaká čertovina.
Nikdo nikdy neviděl čerta,
a všichni víme, jak vypadá.

To je nám záhada.

ČERT

Popis aktivity: Písnička s instrumentálním doprovodem na rytmické nástroje. Děti drží v rukou rolničky, chřestidla, drhla a činelky. Hrají do rytmu na nástroje, aby vzbudily v divákovi dojem pekla, chrastění řetězů.

Čas realizace: 3 minuty

ČERT

Text: P. Srnská, L. Marečková
Hudba: Pavla Srnská

1. Bum, bum, ra-ta-ta, čert bu-ší na vra-ta a hro-mu-je třes-ky, ples-ky
a svo-lá-vá hrom a bles-ky, že je ro-ha-tý, ta-ky chlu-pa-tý.

2. Bum bum, ratata, koza rohatá,
straší čerta třesky plesky a svolává hrom a blesky,
že je rohatá, taky chlupatá.

3. Bum, bum, ratata, čert se schoval za vrata
a hromuje třesky plesky a svolává hromy blesky,
slyšel mek, mek, mek, tak se kozy lek.

Obrázek 2 – Píseň Čert¹¹⁹

ČERT A ČERTICE

Popis aktivity: Říkanka s pohybem, pohybová improvizace.

Čas realizace: 1 minuta

Čertice mi řekla, (děti sedí v podřepu)

¹¹⁹ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005.

ať vylezu z pekla. (vstávají, rozhlíží se)
Lezu, lezu do komína, (šplhají do výponu)
venku bude velká zima. (tleskají nad hlavou)
Jestli bude velký mráz, (obejmou tělo rukama, poskakují)
do pekla se vrátím zas. (do podřepu, ruce nad ohýnek)

Převzato z praxe.

CO DĚLAJÍ ČERTI V PEKLE

Popis aktivity: Dramatizace s pohybem. Děti sedí v kruhu, na hlavách mají čertí růžky, ocásky z krepového papíru, vypravěč stojí mimo kruh.

Čas realizace: 5 minut

Vypravěč: „*Nemyslete si, že se čerti v pekle nudí.*“

Čerti (kluci): „*V pekle máme také práci, nejsme tu jen pro legraci.*“

Čertice (děvčata): „*Zatopíme pod kotlem!*“

Všichni čerti: „*Pak hrajeme na babu.*“

Lucifer: „*Dost! Svolávám poradu*“...(čerti zmenší kruh, Lucifer uprostřed).
„*Zaslechl jsem zprávu, že zas lidé zlobí.*“

Všichni čerti: „*Je to možné! Kdoví?*“

Lucifer: „*Zaletím se podívat, jestli je to pravda. Připravte mi svačinu. Vězte, že jím za dva!*“

Vypravěč: „*Tak Lucifer zkontroloval všechno, jak se řeklo. Od té doby mají čerti přeplněné peklo.*“.....(Čerti zablekotají, zachrastí rolničkami jako řetězy).

Převzato z praxe.

MIK MIKULÁŠ

Popis aktivity: Děti společně hrají do rytmu na chřestidla a rolničky, zpívají sborově. Můžeme dvakrát opakovat.

Čas realizace: 1 minuta

Obrázek 3 – Píseň Mik Mikuláš¹²⁰

PŘIŠEL K NÁM ČERT S MIKULÁŠEM

Popis aktivity: Sólový přednes (dívka a chlapec), ostatní sedí v podřepu a zvoní na zvonečky ve verši „ zazvonil a povídal...“

Čas realizace: 1 minuta

Přišel k nám čert s Mikulášem, přišel nikým neohlášen.

Zazvonil a povídal, že by se rád podíval.

Nikdy nebyl v naší školce, kde se líbí každé holce.

I každému klukovi – Vítkovi i Kubovi.

Převzato z praxe.

ČERT A KÁČA

Popis aktivity: Děti stojí v rozestupech na taneček mazurku, vždy chlapec děvče, druhá část je v polkovém rytmu, děti se proto chytí za obě ruce a poskočným krokem se točí dokola.

Čas realizace: 3 minuty

¹²⁰ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005.

» ČERT A KÁČA

Hudba Pavel Jurkovič
Text Věra Provazníková

Jako mazurka

By-la jed - na Ká - ča, co se chtě - la vdát,
čert lo - na ní vi - dět, šel s ní tan - co - vat.

Jako polka

Na krk mu sko - či - la, čo - ko - la s nim lo - či - la.
na krk mu sko - či - la, čo - ko - la s nim to - či - la.

Obrázek 4 – Píseň Čert a Káča¹²¹

Čert se jí moc líbil,
že byl rohatý,
že měl v pekle teplo
a byl bohatý.
Když nemoh na nohy,
tahala ho a rohy,
Když nemoh na nohy,
tahala ho za rohy.

Hned si chtěla Káča
toho čerta brát,
pořád se ho ptala,
jak moc jí má rád.
Čert na to: Pro tebe
chtěl bych třeba do nebe,
hle, ble, ble, pro tebe
půjdu rovnou do nebe.

HVĚZDIČKA

Popis aktivity: Děti drží v rukou vyrobené hvězdičky, zvoní na zvonky, v přednesu se střídají po slokách dívky a chlapci.

Čas realizace: 2 minuty

Hvězdička stříbrná dopadla na zem

a všechno kolem nás mění se rázem.

Hvězdička stříbrná jehličím zavoní,

v zavřeném pokoji zvoneček zazvoní.

Hvězdička stříbrná na okno zaťuká,

¹²¹ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012.

Jaká má tajemství, pro holku, pro kluka?

Hvězdička stříbrná nám zase po roce,

přináší stromeček, přináší Vánoce.

Převzato z praxe.

CO TO ZVONÍ

Popis aktivity: Děti zpívají sborově, na slovo „zvoní“ a „cinká“ vždy jednou jemně klepnou na triangel

Doba trvání: 3 minuty

Co to zvoní

Text Jiří Žáček Hudba Pavel Jurkovič

Co to zvo-ní, co to cín-ká na tom na-šem ry-bí-ní-čku?
Hra-jí si a po-bl-ha-jí ja-ko stá-čo o-ve-ček,
Hra-je si tam svín-kou vln-ka na stí-hr-nou ho-ní-čku.
kaž-dá vln-ka jak o-ve-čka má na kr-ku zvo-ne-ček.

Obrázek 5 – Písnička Co to zvoní¹²²

SNĚHOVÁ

Popis aktivity: Děti utvoří kruh a sborově přednášejí říkanku. Při přednesu společně pohybem vyjadřují celý obsah

Čas realizace: 1 minuta

Sníh padá potichu na naši zahrádku. (běh po špičkách na místě)

Teplo je v kožichu všem našim zvířátkům. (poskoky vpřed a vzad)

Ovečka zabečí, že má chuť na seno. (ruce k ústům-bečení)

¹²² LIŠKOVÁ, Marie. HURNÍK, Lukáš. *Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1998.

<i>Za chvílku v salaši krásně má prostřeno.</i>	(rukama uhladí „prostřeno“)
<i>Mrkvičku zajíčkům, prasátkům kaštany.</i>	(podřep - zajíček)
<i>Pak z lesa pospíchám, ať už jsem u mámy.</i>	(výskok, poskoky na místě)
<i>Tatínek vyrábí ozdoby ze dřeva.</i>	(otočka kolem své osy)
<i>Sníh naši zahrádku celičkou polévá.</i>	(ruce - padání sněhu)

POZVEME JEŽÍŠKA POD STŘECHU

Popis aktivity: Dívka a chlapec společně říkají text, vždy na konci verše jednou klepnou na triangel, ostatní děti stojí na značkách a pohybově verše ztvárňují

Čas realizace: 1 minuta

Pozveme Ježíška pod střechu, škoda, že lidí se bojí. (ruce nad hlavu - střecha, pohledy za spojenýma rukama)

Vánočka zavoní na plechu, kdo zlobil, ten se teď stydí. (oči zakryjí dlaněmi)

Povyskoč, možná ho uvidíš. Za oknem něco se mihlo. (ruce připaží, dvakrát povyskočí, pleskají o nohy do rytmu)

Pomalů z oblohy padají, houpy hou, snáší se dolů. (stoj na špičkách, vzpažit, zvolna do podřepu)

Lidé si na vločky počkají, těší se, že budou spolu. (vytvořit dvojice a točit se spolu dokola)

Převzato z praxe.

ZIMA PŘICHÁZÍ

Popis aktivity: Písnička s pohybem, se stuhami a obručemi.

1. sloka: Klek sedmo, děti se nadzvedávají do kleku a mávají stuhami jako křídly, zvednou se do stoje, seběhnou se do středu kruhu, dřep.
2. sloka: Děti se zvedají, doletí do svého hnízdečka (obruč), obletí ho a sbalí se do dřepu.
3. sloka: Z obručí letí opět všichni do velkého kruhu, vezmou se za ruce, jdou v rytmu po kruhu.

4. sloka: Děti poletují po prostoru, pomalým pohybem, vyhlíží sluníčko a na jaře zvesela vyletí.

Čas realizace: 3 minuty

» ZIMA PŘICHÁZÍ

Mírně

Bu - da zi - ma, bu - de mráz, kam se, ptáč - ku, kam scho - váš?
 Scho - vám se do ja - vo - ra, to bu - de mé ko - mo - ra.

Bude zima, bude mráz, kam se ptáčku, kam schováš?
 Schovám se já pod hrudu, tam já zimu přebudu.

Bude zima, bude mráz, kam se, ptáčku, kam schováš?
 Schovám se do křoviny, to budou mé peřiny.

Bude zima, bude mráz, kam se, ptáčku, kam schováš?
 Schovám se já pod mezu, až přestane, vylezu.

Bude zima, bude mráz, kam se, ptáčku, kam schováš?
 Odletím já do Říma, neuškodí mně zima.

Obrázek 6 – Píseň Zima přichází¹²³

SNĚHURKA

Popis aktivity: Děvčata představují Sněhurky, tančí se stuhami kolem chlapců sedících v kruhu, při posledním taktu každá dívka dá chlapci svojí stuhu, chytí se za ruce a společně se ukloní. Uplatnění improvizace a dětské kreativity.

Čas realizace: 2 minuty

Sněhurka ZIMNÍ PÍSNĚ

Sně - hur - ko, zpí - vej pís - nič - ku, za - tan - ě s ná - mi chvil - lič - ku.
 Sně - ho - vý šá - te - ček Sně - hur - ka má, dá.
 a kdo há po - hla - cí, to - mu ho

Obrázek 7 – Píseň Sněhurka¹²⁴

¹²³ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012.

¹²⁴ KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem*. Praha: Portál. 1999.

O SNĚHURCE

Popis aktivity: Dramatizace s pohybem. Děti vyrobené kulisy domečku a stromů, všechny verše děti předvádí pohybem. Trpaslíky představují vždy všichni chlapci, na hlavách mají trpasličí čepičky. Dívky, které nehrají roli, stojí opodál.

Čas realizace: 5 minut

Vypravěčka: „*Přišli domů trpaslíci, dívají se po světlici.*“ (trpaslíci se rozhlíží)

Trpaslíci sborově: „*Kdo mi ustlal postýlku? Kdo mi vypral košilku? Kdo mi umyl misku, lžičku? Kdo navařil polívčičku? Kdo nám tady uklidil? Ani smítko nevidím!*“ (verše předvádí pohybem – kreativita)

Sněhurka: „*Já Sněhurka, já to byla, já jsem v lese zabloudila!*“

Trpaslíci sborově: „*Máme doma pomocníci, uklidila ve světlici. Tralala, tralala, uvařila, vyprala.*“ (poskakují)

Trpaslíci sborově: *Líbí se nám v chaloupce, teď už víme, co to chce!*

Vypravěčka: „*Potom zívli*“ (zívají), „*jenom krátce*“. „*A už spali, ach tak sladce.*“ (trpaslíci představují spánek)

Sněhurka: „*Vidím, že jste Hajdaláci*“ (hrozí prstem) „*naučím vás tuhle práci! Tak se stele postýlka, tak se pere košilka, tak se vaří, tak se smaží, tak se správně hospodaří. Tak se jí a nedrobí, tak se myje nádobí, tak se mete koštětem. Ať to nikdo nesplete.*“ (trpaslíci předvádí Sněhurčinu řeč pohybem – improvizace, kreativita)

Všichni se směrem k publiku ukloní a v zástupu odchází.

Převzato z praxe.

5.3.1 Realizace námětu a reflexe

Celý program jsem nacvičila v praxi, s dětmi ve věku 3-6 let, v mateřské škole v Hořehledech. Program jsme zkoušeli v časovém rozmezí tří týdnů a z ohlasů od dětí vím, že i ti nejmenší se do mateřské školy každý den těšili. Při nácvičku vánočního pásma jsem se každý den snažila o přátelský a klidný přístup k dětem, který je nezbytný pro motivaci všech činností.

Děti lépe spolupracují a díky tomuto přístupu se zvyšuje jejich sebevědomí a podporuje jejich kreativita. Hudební, hudebně pohybové a dramatické aktivity jsem propojovala s výtvarnými i pracovními aktivitami, abych naplnila všechny cíle, které jsem si zvolila. Ty byly, podle mého názoru, splněny. Děti s jistotou vystoupily před veřejností, překonaly ostych a jsem přesvědčena o tom, že všechny uvedené aktivity vyústily v posílení spolupráce a stejně tak sebevědomí každého dítěte. Děti si pomocí hudby a pohybu rozšířily slovní zásobu a rozvinuly a zkvalitnily své řečové dovednosti.

5.4 Vzdělávací přínos námětů z hlediska rámcových cílů a klíčových kompetencí

Rámcové cíle (viz kapitola 2. 4) rozvíjet učení dítěte a jeho poznání, pomoci mu získat osobní samostatnost a schopnost samostatně se projevit, byly oběma navrženými a zrealizovanými programy splněny. Tyto cíle směřovaly k naplnění klíčových kompetencí (viz kapitola 2. 4) v tomto smyslu.

Kompetence k učení – Děti uplatnily získané zkušenosti v praxi a získaly základní poznatky o rozmanitosti světa lidí.

Kompetence k řešení problémů – Děti vymýšlely nová řešení vzniklých situací, využívaly vlastní nápady, svoji fantazii a představivost. Poznaly, že chybami se člověk učí.

Kompetence komunikativní – Děti vyjadřovaly své pocity, prožitky a nálady hudebními, pohybovými a dramatickými činnostmi, bez zábrán komunicovaly, rozšířily si svoji slovní zásobu.

Kompetence sociální a personální – Svým projevem děti vyjadřovaly citlivost a ohleduplnost k druhým, pomáhaly slabším, ve skupině dokázaly prosadit svůj názor, ale i podřídit své chování ostatním. Všechny děti se spolupodílely na společných rozhodnutích a přizpůsobovaly se dohodnutým pravidlům.

Kompetence činnostní a občanské – Děti získaly smysl pro povinnost a k činnostem přistupovaly zodpovědně. Pochopily, že jejich tvořivost a pracovitost je pro všechny přínosem i do budoucna.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo na základě studia analýzy odborné literatury a vlastních zkušeností nahlédnout do problematiky hudebně dramatické výchovy v mateřských školách, uplatnit integraci pěveckých a dramatizačních činností a propojením činností podporovat rozvoj spolupráce dětí v estetické činnosti, prožitku v zážitkových situacích a navození přátelské atmosféry pro vzdělávání dětí v mateřské škole. Výsledkem těchto činností jsou vlastní návrhy dvou hudebně dramatických programů k obohacení procesu vzdělávání.

Didaktické náměty poskytly dětem možnosti rozvinout své schopnosti a dovednosti, hry, zábavu i poučení. Jsem přesvědčená o tom, že tyto náměty je podpořily v jejich osobnostním růstu. Mnou vytvořené programy nás obohatily jako jedince i jako kolektiv. Didaktické náměty nám daly možnost hledat cestu k druhému, radovat se z pohybu, hudby, z maličkostí. Ověřila jsem si, že hudební pohádku je možné v mateřské škole zrealizovat. Ukázala nám, jak získávat podněty k poznávání, tvoření a k dalšímu rozvíjení se.

Mým záměrem bylo vytvoření přátelské a klidné atmosféry. Při realizaci obou programů jsem se snažila, aby děti prožívaly činnosti naplno a prožitek byl radostný. Výsledek těchto činností předávaly děti nám, dospělým. Mé osobě tyto činnosti umožnily být chápajícím a citlivým partnerem a organizátorem. Umožnily mi respektovat individualitu každého dítěte, podporovat fantazii a tvořivost, pozorovat, naslouchat, hodnotit snahu a dětské zaujetí i schopnost samostatného myšlení.

Uskutečněním uvedených námětů jsem se přesvědčila o tom, že hudební pohádkou i besídkovým programem je možné propojit všechny oblasti RVP PV a tento způsob využít k harmonickému rozvoji dětí v mateřské škole.

Prožili jsme společně s náměty kouzelný předvánoční čas a byl to čas vzájemného obohacování a společného souznění. Tímto mohu potvrdit téma a cíl své diplomové práce za splněný. Z dětských reakcí bylo patrné, že všechny děti si nácvik programů a samotné vystoupení užívaly s radostí. S pýchou předvedly své dílo rodičům i veřejnosti.

RESUMÉ

The main aim of this thesis was to take a look into the issue of musical drama education in nursery schools and enrich the education process by using my own suggestions in musical drama programme. We are not afraid of Devils and musical fairy tale with dramatization Baby Jesus was born. Didactical subjects gave children a possibility of developing their abilities, skills, games and also amusement and moreover they supported children in their own personal growing. I verified it was possible to realize musical fairy tale in the nursery school. By realization of mentioned subjects I persuaded myself it was practicable to connect all fields of Framework Education Programme for Preschool Education and to use these methods for harmonious progress of nursery school children. Time we spent together was a time of mutual enrichment and conformity. We taught mutual help and respect each other.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. Praha: Karolinum. 2007. ISBN 978-80-246-0965-2.

HORÁČKOVÁ, Jaroslava. *Zpívejme si, zpívejme. Písničky pro děti*. Frýdek-Místek: Jaroslava Horáčková. 2000.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební nadílka*. Hradec Králové: Tandem. 2000. ISBN 80-902808-0-3.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební pohádka. 1. díl*. Hradec Králové: TANDEM. 2007. ISBN 80-902808-1-1.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole. Hudební žerty s Mikulášem a čerty. 1. díl*. Hradec Králové: Tandem. 2003. ISBN 80-903115-0-4.

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál. 2012. 132 s. ISBN 978-80-7367-750-3.

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova. 2002. 76 s. ISBN 80-7290-080-3.

KODEJŠKA, Miloš. VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební výchova dětí předškolního věku I. Hudební schopnosti*. Praha: SPN. 1989. ISBN 17-332-89.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: SPN. 1964. ISBN 14-015-64.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem*. Praha: Portál. 1999.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe, s. r. o. 2006. ISBN 80-86307-26-3.

MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Akademie múzických umění. 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.

MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS. 1998. ISBN 80-7068-103-9.

MIŠURCOVÁ, Věra. *Hry se zpěvem*. Praha: SPN, 1978. 81 s. ISBN 14-125-78.

OPRAVILOVÁ, Eva. GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Kurikulum předškolní výchovy 4. díl. Zima v mateřské škole*. Praha: Portál. 1998. ISBN 80-7178-268-8.

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy*. Praha: SPN. 1985. 311 s. ISBN 14-512-85.

SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon. 1989. ISBN 80-7058-073-9.

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: SPN. 1974.

SEDLÁK, František. VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum. 2013. 2. vydání. ISBN 978-80-246-2060-2.

SLAVÍKOVÁ, Marie. *Hudebně pedagogický výzkum na katedře Hudební kultury FPE ZČU v letech 1992-2014*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2014. 116 s. ISBN 978-80-261-0454-4.

SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita. 2004. 106 s. ISBN 55-073-03.

SVOBODOVÁ, Eva. ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál. 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. TICHÁ, Alena. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál. 2016. 152 s. ISBN 978-80-262-1070-2.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. TICHÁ, Alena. BUREŠOVÁ, Věra. *Písničky a jejich dramaturgie*. Praha: Portál. 2000. 1. vydání. ISBN 80-7178-477-X

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice*. Olomouc: Rubico. 2008. ISBN 978-80-7346-096-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico. 2005. ISBN 80-7346-050-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. Olomouc: Rubico. 2004. ISBN 80-7346-041-6.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Výzkumný ústav pedagogický. 2004.

TICHÁ, Alena. RAKOVÁ, Milena. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími*. Praha: Portál. 2007. 166 s. ISBN 978-80-7367-100-6.

VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Agentura STROM. 1997. ISBN 80-901954-1-5.

ZEZULA, Jiří. JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN. 1987. 392 s. ISBN 14-542-87.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

JANŠOVÁ, Marcela. *O Sněhurce*. Metodický portál: články [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/2217/O-SNEHURCE.html/>.

MICHLÍČKOVÁ, Radmila. *Dramatická výchova v MŠ, díl 1*. Metodický portál: články [online]. [cit. 2017-02-26]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/PVC6I/7849/DRAMATICKA-VYCHOV-MS-%E2%80%93-IICAST.html>.

SLAVÍKOVÁ, Marie. *Hudební vývoj dítěte v předškolním věku*. [online]. [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/14413/HUDEBNI-VYVOJ-DITETE-V-PREDSKOLNIM-VEKU.html>.

STIBOROVÁ, Zdena. *Hudební výchova. Metodika zájmové činnosti*. [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: osu.cz/fpd/cdv/dokumenty/hudebni_vychova.pdf.

LŽIČAŘOVÁ, Libuše. *Jak se rodí pohádka*. Metodický portál: Články [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/1717/jak-se-rodí-pohadka.html/>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 – PÍSEŇ KOLÉBALA BÁBA ČERTA.....	51
OBRÁZEK 2 – PÍSEŇ ČERT.....	52
OBRÁZEK 3 – PÍSEŇ MIK MIKULÁŠ	54
OBRÁZEK 4 – PÍSEŇ ČERT A KÁČA	55
OBRÁZEK 5 – PÍSNIČKA CO TO ZVONÍ.....	56
OBRÁZEK 6 – PÍSEŇ ZIMA PŘICHÁZÍ.....	58
OBRÁZEK 7 – PÍSEŇ SNĚHURKA	58

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha 1: *Pastýři na kopci* (četba)

Příloha 2: *Tři králové* (četba)

Příloha 3: Pracovní list s tematikou Vánoc

Příloha 4: Koleda „*Tichá noc*“

Příloha 5: Koleda „*Nesem vám noviny*“

Příloha 6: Koleda „*Pásli ovce Valaši*“

Příloha 7: Koleda „*Půjdeme spolu do Betléma*“

Příloha 8: Koleda „*Já bych rád k Betlému*“

Příloha 9: Koleda „*My tři Králové*“

Příloha 10: Koleda „*Jak jsi krásné neviňátko*“

Příloha 11: Koleda „*Narodil se Kristus Pán*“

Příloha 12: Pracovní list Mikuláš

Příloha 13: *Čert a Káča* (četba)

Pastýři na kopci

Na kopcích za Betlémem páslo několik pastýřů svá stáda. Ty zimní noci se občas zdály nekonečné, protože v chladu se nedalo dělat nic jiného, než se schoulit u ohně, zatímco jeden z pastýřů držel stráž, aby je nepřekvapil vlk nebo zloděj ovcí.

Té zvláštní noci se však zdálo, že vše je naplněno vzrušením. Možná to bylo tím, že viděli množství lidí, kteří táhli k městečku, snad to způsobily hvězdy, jež na sametově černé obloze svítily a zářily daleko jasněji než kdykoli předtím. Najednou se objevilo světlo silnější než nejjasnější hvězda. Pastýře tak vylekalo, že se vrhli na zem a přikryli si hlavy. „Nebojte se,“ ozval se hlas shůry, „neboť vám přináším dobrou novinu.“ Jeden pastýř zvedl opatrně hlavu. Před ním stál krásný, zářící anděl, to on k nim promlouval. „Do Betléma všichni pospěšte, neboť dnešní noci se tam ve chlévě narodil Syn Boží.“ Všichni pastýři se zvedli a užasle hleděli k obloze, kde sbory andělské pěly a vzdávaly díky Bohu za zázrak tohoto narození.

Když andělé zmizeli, řekl nejstarší pastýř ostatním: „Pojďme, musíme jít do města a nalézt to dítě. Jestliže se zjevili andělé, aby nám tuto novinu zvěstovali, určitě to bude Syn Boží.“ Pastýři spěchali dolů s kopce a nejmladší z nich svíral v náručí jehňátko, které se nedávno narodilo. „Musíme tomu děťátku donést nějaký dárek,“ vysvětloval. Chlív našli zcela snadno, neboť Josefova lampa svítila do noci. Pastýři spatřili rodiče, sklánějící se nad jesličkami, v nichž leželo děťátko.

Shlukli se kolem a podívovali se drobounkému stvoření, které klidně spalo a jemuž bylo souzeno stát se Spasitelem lidstva.

¹²⁵ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. Olomouc: Rubico. 2004. s. 43

Tři králové

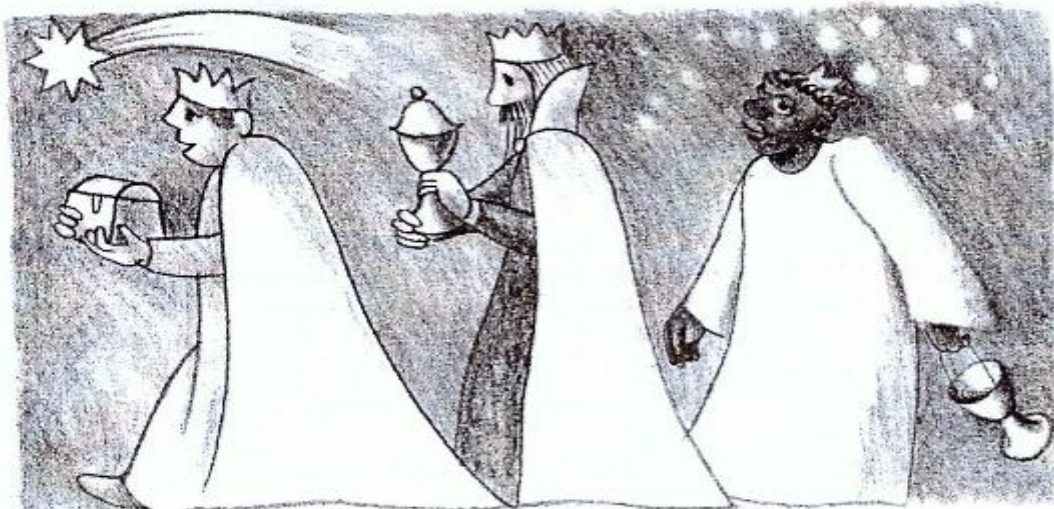
Na východ od Betléma v daleké zemi žili tři králové – mudrci. Přečetli mnoho učených knih a pozorovali hvězdy a jejich pohyby. Když se na obloze objevila nová hvězda a když zjistili, že září nad Judskou zemí, velice je to rozrušilo.

„Proroci předpověděli, že se v judském Betlémě narodí významný vládce. A teď jsme viděli jeho znamení.“

Tři králové se rychle připravili na cestu a každý z nich zakoupil pro mladého krále drahocenný dárek. Pak osedlali velbloudy a vydali se na dlouhou pouť na západ. Nová hvězda na nebi jim jasně označovala cestu. Nejdříve přišli do Jeruzaléma. V té době vládl v Jeruzalémě král Herodes. Když uslyšel o třech cizincích hledajících nového krále, dostal strach. Jestliže se objevil nový vládce, jehož narození zvěstovala jasná hvězda, musí to být někdo opravdu velice významný. A co potom bude s ním, králem Herodem? Herodes si zavolal tři krále do svého paláce a jal se jich vyptávat na dítě.

„Narodilo se v Betlémě,“ sdělil mu jeden z těch tří králů, „neboť tak to předpověděli proroci. To dítě se stane největším králem, jakého kdy svět poznal.“

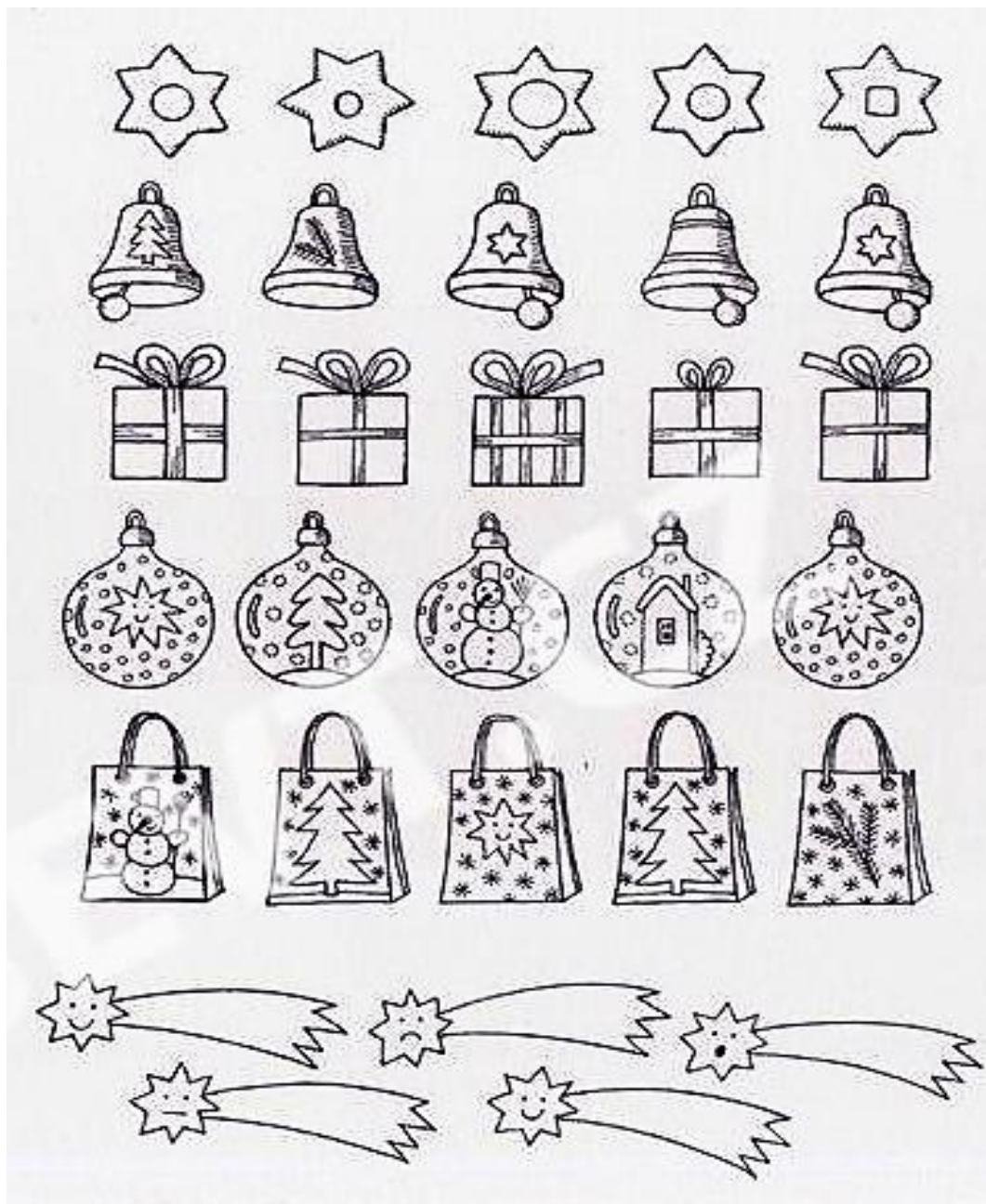
Bylo to tedy tak, jak se obával. Herodes věděl, že musí to dítě nějakým způsobem zničit. „Také bych chtěl navštívit toho nového krále,“ oznámil třem králům. „Až se budete vracet do svých zemí, zastavte se nejdříve v Jeruzalémě a řekněte mi, kde ho naleznou, abych se mu mohl jít poklonit.“ Tři králové mu to slíbili a odjeli z Jeruzaléma. Celou cestu až do Betléma sledovali jasnou hvězdu. Ta zářila přímo nad chlévem a osvětlovala Marii, Josefa a malého Ježíška, kterého Marie držela v náručí. Tři králové rozpoznali, že to je vznešené a urozené děťátko a padli na kolena, aby se mu poklonili. Pak mu odevzdali své dary: zlato, kadidlo a myrhu. „A teď se musíme vrátit k Herodovi, abychom mu sdělili, kde mladého krále najde,“ pravil jeden ze tří králů, leč tu noc se jim všem zdál sen. V něm je anděl varoval, aby Herodovi neříkali, kde Ježíšek je, neboť by jej žárlivý král přišel do Betléma zabít. Tři králové se proto vrátili do svých zemí jinou cestou.

¹²⁶ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. Olomouc: Rubico. 2004. s. 44.

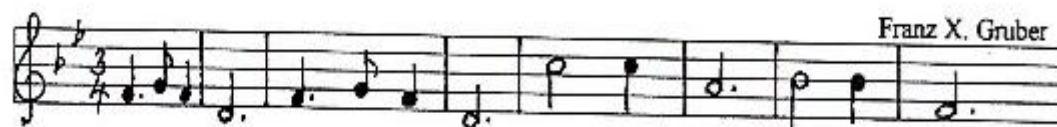
Příloha 3: Pracovní list

Úkol pro děti: V každé řadě najdi dva stejné obrázky a vymaluj je.

Příloha 4: Koleda „Tichá noc“

TICHÁ NOC

Franz X. Gruber

1. Ti-chá noc, pře-sva-tá noc, v spán-ku svém dý-chá zem,

půl-noc od-bi-la, měs-to šlo spát, zdřím-li dáv-no i pa-stý-ří stád,

jen Bo-ží lás-ka ta bdí, jen Bo-ží lás-ka ta bdí.

Příloha 5: Koleda „Nesem vám noviny“

NESEM VÁM NOVINY

Česká lidová

1. Ne-sem vám no-vi-ny, po-slou-chej- te, z bet-lém-ské kra-ji-ny,

po-zor dej- te. Slyš-te je pil-ně a ne-o-myl-ně, slyš-te je pil-ně

a ne-o-myl-ně, roz-ji-me- jtc.

2. Syna porodila čistá panna, v jesličky vložila Krista Pána,
jej ovinula a zavinula, jej ovinula a zavinula plencičkama.
3. K němužto andělé z nebe přišli, i také pastýři jsou se sešli,
jeho vítali, jeho chválili, jeho vítali, jeho chválili, dary nesli.
4. Andělé v oblacích prozpěvují, narození Páně ohlašují,
že jest narozen, v jeslích položen, že jest narozen, v jeslích položen,
oznamují.

Příloha 6: Koleda „Pásli ovce Valaši“

PÁS LI OVCE VALAŠI

Moravská lidová

1. Pás-li ov-ce va-la-ši při bet-lém-ské sa-la-ši. Haj-dom, haj-dom,

ty-dli dom, haj-dom, haj-dom, tyd-li dom.

2. Anděl sa jim ukázal,
do Betléma jim kázal. Hajdom,...
2. Aj, tam běžte, pospěšte,
Ježíška tam najdete. Hajdom,...
3. On tam leží v jesličkách,
ovinutý v plenčičkách. Hajdom,...
4. Maria ho kolébá,
svatý Josef mu zpívá. Hajdom,...

Příloha 7: Koleda „Půjdem spolu do Betléma“

PŮJDEM SPOLU DO BETLÉMA

1. Půj-dem spo-lu do Bet-lé-ma duj-daj, duj-daj, duj-daj, dá!

Je-žíš-ku, pa-náč-ku, já tě bu-du ko-lí-ba-ti, Je-žíš-ku, pa-náč-ku,

já tě bu-du ko-lí-bat.

2. Začni Kubo, na ty dudy: dujdaj, dujdaj, dá!
Ježíšku, panáčku,....
5. A ty, Janku, na píšťalku: dudli, tudli, dudli, dá!
Ježíšku, panáčku,....
4. A ty, Mikši, na housličky: hudli, tydli, hudli, dá!
Ježíšku, panáčku,....
6. A ty, Vávro, na tu basu: rum rum, rum rum, ruma, dá!
Ježíšku, panáčku,....

Příloha 8: Koleda „Já bych rád k Betlému“

JÁ BYCH RÁD K BETLÉMU

1. Já bych rád k Bet-lé mu, k Je-žíš-ku ma-lé-mu. Mám do-ma ma-lou
2. Bu-de že-žu-lič-ka vy-rá-žet Je-žíš-ka. U hla-vič-ky je-ho

- kře-pe-lič-ku a li-bez-nou že-žu-lič-ku, ty mu od-ve-du.
- bu-de se-dá-vat, li-bez-ně mu bu-de ku-ká-vat:.....

2. .... Ku-ku-ku, ku-ku-ku, zdrav bud' můj Je-žíš-ku!

Příloha 9: Koleda „My tři králové“

» O TŘECH KRÁLÍCH

Klukovský rázně

My tři krá - lo - vě je - me k vám, štěs - lí, zdra - ví pře -
je - me vám, štěs - lí, zdra - ví pře - je - me vám.

Štěstí, zdraví, dlouhá léta,
my jsme k vám přišli zdaleka.

„Daleko-li cesta vaše?“
Do Betléma mysl naše.

„Copak ty tam, čemej vzadu,
vystřkuješ na nás bradu?“

„Slunce je toho příčina,
že je má tvář opálena.“

„Kdybys na slunce nechodil,
nebyl by ses tak opálit.“

Slunce je drahé kamení
od Kristova narození.

Herodes král z okna kouká,
vidí tři krále zdaleka.

Protrh se Josef ze spaní,
pojal děťátko s Maril.

Utíkal s ním do Egypta,
do toho slavného města.

Kde Marta přebývala,
nad tím domem hvězda stála.

Přebývejte s Kristem Pánem
až na věky věků. Amen.

Příloha 10: Koleda „Jak jsi krásné neviňátko“

JAK JSI KRÁSNÉ NEVIŇÁTKO

1. Jak jsi krás-né, ne-vi- ňát-ko, vpro-střed bí-dy, ne-bo- žát-ko. Před

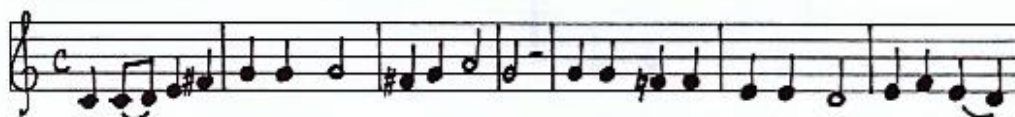

te-bú pa-dá- me, da- ry své sklá-dá- me.

2. Já ti nesu dvě kozičky, by zahřily tvé údičky,
já zas trochu mlička, by kvetly tvé líčka.
3. Já ti nesu veselého beránka ze stáda svého,
s ním si můžeš hrát, libě žertovat.
4. A co my ti, nuzní, dáme, darivati co nemáme,
my ti zadudáme, písne zazpíváme.
5. Pastuškové mu dudají, zvuky dud se rozléhají,
slavné dudy dují, všeci prozpěvují.
6. Měj se dobře, Jezulátko, přespanilé pacholátko,
s tebou sa lučíme, Bohu poručíme.

Příloha 11: Koleda „*Narodil se Kristus Pán*“

NARODIL SE KRISTUS PÁN

Na-ro-dil se Kris-tus Pán, ve-sel-me se, z rů-žc kví-tek vy-kvet nám, ra-duj-me

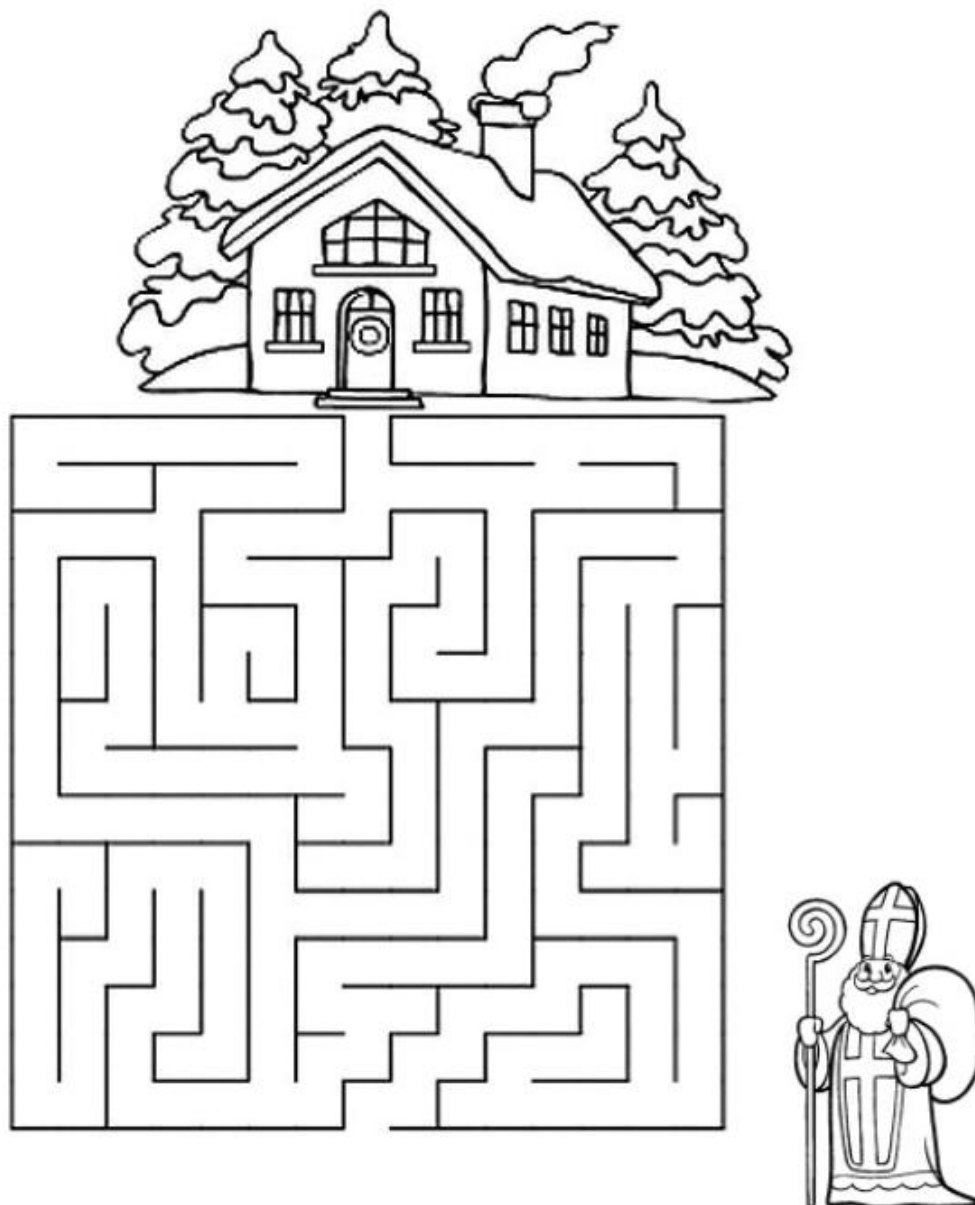

se: z ži-vo-ta čis- té-ho, z ro-du krá-lov- ské-ho, nám, nám na-ro-dil se.

Příloha 12: Pracovní list Mikuláš

Úkol pro děti: Najdi cestu k Mikulášovi

Pomůžeš Mikulášovi najít cestu do chaloupky k dětem?

Příloha 13: Čert a Káča (četba)

ČERT A KÁČA

Martina Drijverová

V jedné vsi žila děvečka jménem Káča. Ta Káča by se byla tuze ráda vdala. Proč ne, byla hezká, měla chalupu, krávu i kozu, pár zlatek a plátno v truhličce. A přece o ni žádný chlapec nestál! Ona totiž Káča byla hrozně hubatá. Každému řekla, co si o něm myslí, a pěkně bez obalu, dobrého slova pro žádného neměla. To se ví, že ji za to lidé nechválili. Káča se mohla zaklínat, že už si příště dá pozor – zas jí nějaká jedovatost z úst vylétla. A tak se jí radši všichni vyhýbali.

Při muzice v hospodě ji chasníci nechávali sedět – a přece byla Káča nějaká tanečnice. Jenže kdo by chtěl stále nějaké úštěpky poslouchat! Dudy líbezně hrají, děvčata se točí v kole a po Káče s úsměvem pokukují: sedí a sedí, dobře jí, hubatici, tak! Když se to stalo třikrát po sobě, povzdychlo si děvče: „Třeba s čertem bych tancovala!“

A jen na to pomyslela, otevřely se dveře hospody, vešel pán v mysliveckém oděvu. Tuze pěkný panáček to byl! Sedl si vedle Káči, dal si nalít na kuráž, pak vyzval děvče k tanci. Teď jí ale holky záviděly – myslivec, to je nějaký pán a podívejte, jenom s Káčou tančuje, s žádnou jinou. A jak se na ni zálibně dívá!

Káča se cítí jako v nebi. Aby pána nepopudila, radši mlčí, jen se usmívá, oči klopi.

Když bylo po muzice, provází myslivec dívku k chalupě.

„Jakpak se ti se mnou tancovalo?“

„I dobře, tuze dobře. Kdyby to tak pokaždé bylo!“ povídá Káča.

„Mohlo by být. Až do smrti bys se mnou mohla tancovat. Půjdeš-li k nám.“

„A kdepak přebýváte?“

„Chyt' se mě kolem krku, donesu tě tam – jistě máš nohy po tanci znavené.“

Káča se chytla pána kolem krku. Ale v tu chvíli se proměnil myslivec v čerta – a už nese děvče k peklu. Letěli dlouho povětřím, pak ten černý zabušil na železnou bránu: „Hej, hola, otevřete, duši nesu!“

Otevřeli pekelníci, čert myslí, že Káču na zem složí. Ale ona se drží jako klíště, ne a ne se pustit: čert – nečert, konečně ženicha lapila! Nese ji tedy černý před samého vládce: „Pomoz, pane, ta děvečka mě za krk drží, až se dusím, pustit mě nechce!“

„V tom ti nepomohu,“ povídá pán pekel. „K té panence já moci nemám, ona má duši čistou, třeba byla hubatá, v pekle nemá co dělat. Musíš ji zase na zem vrátit!“

To se čertovi špatně do světa letělo. A Káča se směje: „Tak nebo tak, panáčku, já už tě do smrti nepustím!“ Tu vidí čert na louce ovčáka. Proměnil se honem znova v myslivce a prosí: „Podívej, hochu, tady tu ženskou nesu do vsi, na nohy nemůžu. Ale jsem už celý utrmáčený, vezmeš-li ji na hřbet místo mě, dám ti dukát!“

Na to ovčák slyšel – a Káča taky tak, místo černého chytla se bílého huňatého kožichu, co měl ovčák na sobě. Nese ji hoch, nese a v Káče zas hubatost procitla, už ovčákovi spílá, že jde pomalu, že ji tuze natrásá... Až se mládenec rozzlobil, opatrně vysvlékl ruce z rukávů a bác! Hodil Káču i s kožichem do rybníka. Ještě že tam bylo mělko, že se děvče neutopilo. Takhle jde domů celá mokrá a naříká: „Že jsem psu nedržela!“

A ovčák? A myslivec? V hospodě si připíjejí a svorně příkyvují: „Hubatá žena horší než čert!“

(časopis Pastelka)

